

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

(на матеріалах АТ КБ «Приватбанк»)

Студентки 2 курсу заочної форми
навчання спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
спеціалізації «Державні фінанси»

Галічевської
Юлії
Віталіївни

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Томнюк
Тетяна
Леонідівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

АНОТАЦІЯ

Галічевська Ю.В. Місце та роль банківської системи в економічному розвитку держави. – Рукопис. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Чернівці, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі розглядаються теоретико-методологічні підходи до банківського кредитування. Проведено моніторинг кредитування в банківській системі України та в АТ КБ «Приватбанк». Визначено перспективи розвитку банківського кредитування в Україні.

Ключові слова: банківська система, банк, кредит, кредитний портфель, кредитний ризик.

ANNOTATION

Halichevska Yu. V. The place and role of the banking system in the economic development of the state. - Manuscript. Graduation qualification work for obtaining a master's degree, specialty 072 "Finance, banking, insurance and the stock market". – Chernivtsi Institute of Trade and Economics, STEU, Chernivtsi, 2023.

The final qualification paper examines theoretical and methodological approaches to bank lending. Monitoring of crediting in the banking system of Ukraine and JSC CB "Privatbank" was carried out. The prospects for the development of bank lending in Ukraine have been determined.

Keywords: banking system, bank, credit, credit portfolio, credit risk.

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	7
	1.1. Поняття, необхідність та роль кредиту в умовах ринкової економіки	7
	1.2. Структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг	12
	1.3. Процес здійснення банківського кредитування	16
	Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2.	АНАЛІЗ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	22
	2.1. Оцінка основних тенденцій розвитку банківського кредитування України в умовах воєнного стану	22
	2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»	29
	2.3. Аналіз якості та ризикованості кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»	34
	Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	39
	3.1. Проблеми і тенденції розвитку ринку банківського кредитування в Україні	39
	3.2. Можливості підвищення ефективності управління банківським кредитним ризиком	42
	3.3. Напрями удосконалення окремих видів кредитування	45
	Висновки до розділу 3	50
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
	ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Банківське кредитування є однією з найважливіших галузей фінансового сектору, яка має велике значення для економічного розвитку країни. Актуальність цієї теми обумовлена не лише її впливом на попит та пропозицію грошей в суспільстві, але й глибокими змінами, які відбулися в банківській сфері за останні роки. З урахуванням технологічного прогресу, змін в регулюванні та нових вимог клієнтів, важливо дослідити сучасний стан банківського кредитування та визначити його перспективи розвитку.

Банківське кредитування стає дедалі важливішим інструментом для вирішення суспільних проблем, таких як житлова криза, підтримка малого бізнесу та стимулювання інновацій. Для цього необхідно дослідити ефективність програм кредитування, які запроваджуються на рівні держав та банків, та їх вплив на розвиток різних секторів економіки. Важливо враховувати інтернаціональний аспект банківського кредитування. Зі зростанням глобалізації та міжнародної торгівлі, банківські інституції стикаються з новими викликами та можливостями на міжнародному рівні. Ефективні міжнародні кредитні програми можуть сприяти розвитку економіки та зміцненню міжнародних економічних відносин.

Багато вчених докладають зусиль для вивчення та покращення банківського кредитування. До них входять С. Аржевітін, О. Береславська, З. Варналій, О. Дзюблюк, М. Диба, В. Зимовець, І. Івасів, О. Колодізев, М. Крупка, О. Лаврушин, В. Лагутін, О. Любіч, Т. Майорова, А. Мороз, П. Нікіфоров, Т. Остапишин, Л. Примостка, М. Савлук, Дж. Сінкі, О. Терещенко, Н. Циганова, П. Чуб, Н. Шульга та інші. У зарубіжній літературі ці питання були досліджені такими авторами, як А. Ган, В. Лексіс, Дж. Ло, Р. Міллер, А. Сміт, Н. Ф. Д. Рікардо, Й. Шумпетер і інші.

Дослідження та аналіз сучасного стану банківського кредитування також дозволять розглянути важливий аспект – фінансову включеність. Забезпечення доступу до кредитів для всіх верств суспільності є ключовим завданням, яке може змінити соціально-економічну картину країни. Існують ініціативи для розвитку фінансової включеності, включаючи мікрокредитування та інші інструменти, спрямовані на зменшення фінансової вразливості та підтримку розвитку місцевих громад. Таким чином, розгляд теми «Банківське кредитування: сучасний стан та перспективи розвитку» включає в себе велику кількість аспектів, які обов'язково потребують подальшого дослідження та уваги. Ця тема залишається однією з найважливіших у фінансовій сфері і має великий вплив на суспільство і глобальну економіку.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану банківського кредитування, ідентифікація перспектив його розвитку та формулювання рекомендацій для покращення цього процесу.

Відповідно до поставленої мети, були поставлені наступні **завдання** :

1. Дослідити теоретичні аспекти банківського кредитування в Україні.
2. Провести оцінку основних тенденцій розвитку банківського кредитування України.
3. Проаналізувати систему організації банківського кредитування в АТ КБ «Приватбанк».
4. Виявити проблеми і тенденції розвитку ринку банківського кредитування в Україні.
5. Охарактеризувати пропозиції щодо розвитку банківського кредитування в АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження є банківське кредитування як фінансовий інструмент, а **предметом** – теоретичні, методичні та практичні аспекти банківського кредитування в сучасних умовах та перспективи розвитку.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використано такі загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання: аналітичний (при

вивченні сутності та значення банківського кредитування для забезпечення конкурентоспроможності економіки), аналізу та синтезу, графічний (при оцінюванні стану банківського кредитування АТ «Приватбанк»), абстрагування та логічної інтерпретації (при уточненні фундаментальних категорій дослідження), системно-структурний, компаративного аналізу, аналогій, експертних оцінок (для обґрунтування основних шляхів підвищення ефективності банківського кредитування).

Дослідження базувалося на інформаційних джерелах, таких як нормативні та законодавчі акти, які регулюють банківське кредитування в Україні, а також дисертації, монографії та наукові статті вітчизняних економістів, опубліковані в фахових економічних виданнях. Важливою складовою інформаційної бази були матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, присвячених питанням банківського кредитування, а також звітність АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі актуальних тенденцій та визначенні стратегічних напрямків розвитку банківського кредитування.

Практичне значення полягає у можливості використання результатів дослідження банками та регуляторами фінансового ринку для покращення стратегії кредитування та забезпечення стабільності фінансової системи.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповіді на тему «Банківське кредитування в Україні в умовах воєнного стану» (Матеріали студентської інтернет-конференції «Фінансово-економічний розвиток регіонів: виклик воєнного стану та поствоєнні перспективи», ЧТЕІ ДТЕУ, 2023).

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Основний текст роботи викладено на 55 сторінках, що містять 8 таблиць і 9 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття, необхідність та роль кредиту в умовах ринкової економіки

Кредит є важливою складовою ринкової економіки, сприяючи фінансовому розвитку та стимулюючи економічний зріст. Кредит – це фінансовий інструмент, який дозволяє фірмам і особам одержувати гроші на певний термін за умови повернення разом із відсотками. Основна необхідність кредиту полягає в тому, що він дозволяє покривати тимчасовий дефіцит грошей, інвестувати у проекти та розвиток, а також розширювати бізнес. Кредити сприяють створенню інфраструктури, створенню нових робочих місць та підтримці підприємств. У ринковій економіці кредит виступає як мотор економічного зростання, допомагаючи регулювати грошовий обіг і забезпечувати доступ до фінансових ресурсів для різних суб'єктів господарювання.

Щоб провести всебічний і поглиблений аналіз банківського кредиту, необхідно спочатку вивчити економічну сутність кредиту, до визначення якої, незважаючи на значні наукові роботи в цій галузі, економічна думка так і не сформувала єдиного підходу.

Деякі вчені розглядають кредит як надання грошових коштів на певних умовах, про що свідчить наступне визначення «кредит – це надання грошових коштів або товарів (робіт, послуг) на умовах подальшого повернення цих коштів або оплати за поставлені товари (роботи, послуги) у встановлений термін, у тому числі виплата відсотків за їх використання» [53, с.26]. Згідно з іншим трактуванням, «кредит-це надання грошової суми або цінного ліквідного активу на умовах зворотності, терміновості і платності, що призводить до виникнення

боргових зобов'язань» [21, с. 96]. За словами О. Дзюблюка «кредит – це надання позичальникові грошових коштів готівкою або в іншій формі на певний термін під певний відсоток» [30, с. 54].

Таким чином, автори підкреслюють, що кредит полягає в наданні грошей, товарів або послуг і що його виконання пов'язане з такими умовами, як повернення, терміновість і оплата.

Золотарьова О.В., Галаганов В.О. вказують, що кредит – це форма тимчасового переказу грошових коштів у грошовому або фізичному вираженні на умовах терміновості, зворотності, платоспроможності та цільового призначення, що надається юридичною або фізичною особою, кредитором, іншою фізичною особою, позичальником. Автор додає таку важливу умову, як цільовий характер, яка обмежує сутність кредиту в порівнянні з попередніми визначеннями. Коло осіб, які можуть виступати в якості кредиторів, а саме фізичні та юридичні особи, також чітко визначений, але інші можливі кредитори, такі як уряд, міжнародні організації, не розглядаються. Тому увага авторів в аналізованих визначеннях зосереджена на русі цінності, можливих формах її передачі за певних умов, але кредит не розглядається з точки зору його суб'єктів і відносин між ними, тому суть даної категорії розкривається лише поверхово [37, с. 88].

Деякі вчені прирівнюють кредит до позики. Згідно з їхньою точкою зору, «кредит – це позика, взята на певний термін у грошовій або товарній формі, що підлягає поверненню і виплаті відповідної винагороди (відсотків)» [47, с.10]. Як бачите, основні умови кредитування висвітлюються, але, як і в попередньому підході, економічний характер цієї категорії не розкривається. Відповідно до положень Карковської В.Я., Прокопишин-Рашкевич Л.М., Якимець М.М. «кредит – це позика в грошовій або товарній формі на умовах зворотності на певний термін зі сплатою відсотків, при якій між кредитором і позичальником виникають економічні майнові відносини»[39].

Кредит розглядається автором в контексті економічних відносин власності, але він не збігається з відносинами між кредитором і позичальником.

Стверджується, що майнові відносини між цими суб'єктами виникають тільки в ході руху позики, з яким ототожнюється позика. Таке трактування, на наш погляд, не в повній мірі розкриває економічну сутність кредиту.

Під кредитом також розуміється форма позикового капіталу (у грошовій або товарній формі), яка надається на умовах зворотності і яка визначає виникнення кредитних відносин між кредитором і особою, яка його отримує. У цьому визначенні позика ототожнюється не з позикою, а скоріше з формою позикового капіталу, і його обов'язковою умовою є виключно погашення, тобто ніяких інших умов не передбачено.

Кредит як форма руху капіталу поєднує в собі два процеси:

1. Накопичення тимчасово вільних грошових коштів;
2. Інвестування або розміщення цих коштів»[37].

Під кредитними відносинами автор розуміє «окрему частину економічних відносин, яка пов'язана з наданням вартості (грошових коштів) кредиту і їх погашенням разом з певним відсотком»[37].

Згідно з А. М. Морозом, «кредит визначається як економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником стосовно надання останньому позики у грошовій або товарній формі, з умовою повернення в певний термін та сплати відсотків [53]. Важливо зауважити, що ця позика може бути надана у грошовій або товарній формі.

Згідно з Міщенком В. І., «кредит можна визначити як суспільні відносини між економічними суб'єктами, пов'язані з передачею тимчасового використання вільних коштів однієї стороною іншій, з вимогою повернення та сплатою, при цьому це здійснюється добровільно [55]. Тобто добровільність є однією з ключових умов існування кредитних відносин.

Цей аналіз визначень кредиту з точки зору економічних відносин демонструє, що визначаються економічна природа кредиту та основні умови

для його здійснення. Кредит охоплює не лише передачу вільних коштів у тимчасове користування за певними умовами, але й створення відносин між кредитором та позичальником, що виникають під час надання, використання та повернення вартості, захист прав обох сторін, вирішення можливих спорів у випадку проблемної боргової ситуації та інше. Деякі автори бачать кредит як систему економічних відносин, які виникають між кредитором і позичальником щодо мобілізації тимчасово вільних коштів та їх використання з умовою повернення та сплати [44, с.66].

Слід зазначити, що такий підхід не розкриває повною мірою всю суть кредиту і обмежує структуру його подання для використання за призначенням.

Згідно позиції О. Вовчак, «кредитні відносини виникають між кредитором і позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів та їх використання на умовах зворотності і платоспроможності»[29]. Таким чином, основна увага приділяється мобілізації наявних коштів кредитором. При цьому можливість тимчасової передачі позичальникові власних коштів, накопичених кредитором, залишається проігнорованою.

Слід зазначити, що наведені вище визначення кредитування можуть тлумачитися по-різному, оскільки позичальник мобілізує кошти у кредитора і продовжує ними користуватися. Таким чином, проаналізовані визначення неоднозначні у своєму трактуванні і, отже, не можуть повною мірою розкрити економічну сутність кредиту.

Кредит також розглядається як «економічна категорія, що означає накопичення власних коштів банку, заощаджень від пасивних банківських операцій, тимчасово вільних коштів бюджету, господарюючих суб'єктів і населення, які потім передаються позичальникам (державі, юридичним і фізичним особам) для використання відповідно до принципів зворотності, терміновості, платоспроможності, перерозподіляються і стають доступними для використання за призначенням і реальної безпеки» [75, с. 129]. Слід зазначити, що при такому підході кредит ототожнюється з накопиченням грошових коштів,

що, на наш погляд, є спотворенням суті досліджуваної економічної категорії. У цьому визначенні тільки банк розглядається в якості кредитора, що істотно обмежує розуміння кредиту і не враховує інші господарюючі суб'єкти, які можуть виступати в якості кредиторів.

Таким чином, проаналізовані визначення в основному фокусуються на мобілізації або накопиченні вільних грошових коштів, які згодом передаються у тимчасове користування за певних умов, що призводить до зміщення акценту на взаємини між кредитором і позичальником.

На нашу думку, джерела походження коштів, що переводяться від однієї організації до іншої, не є ключовим питанням при визначенні суті кредиту. Необхідно звернути увагу на те, що більшість авторів відзначають, що об'єктом позики є вільні грошові кошти. Слід зазначити, що об'єктом кредитування можуть бути не тільки тимчасово вільні грошові кошти, а й товари і послуги, пов'язані з існуванням двох рівноправних форм кредиту: грошової і товарної.

У законодавчій базі України кредит недостатньо глибоко розглядається як економічна категорія. Розмір кредиту визначається відповідно до Цивільного кодексу України грошовими коштами, наданими кредитором позичальнику, про що свідчить текст статті 1054: за договором позики банк або інша фінансова установа (кредитор) зобов'язується надати позичальникові грошові кошти (позику) у розмірі та відповідно до умов, зазначених у договорі. Умови, і позичальник зобов'язується погасити кредит і сплатити відсотки. Це визначення носить чисто технічний характер і не розкриває повною мірою економічну сутність кредиту. Слід звернути увагу на те, що в якості кредитора тут виступає банк або інша фінансова установа. Таким чином, міждержавні та державні позики виводяться з правового поля.

Грунтуючись на аналізі підходів до розкриття сутності кредиту, ми можемо сформулювати наступне визначення: кредит – це економічні відносини, що виникають в результаті передачі цінності (грошей або товару) позичальникові кредитором з точки зору зворотності, терміновості і платності.

Також важливо відзначити, що право власності на об'єкт позики не переходить до позичальника, а залишається за кредитором.

Отже, у сучасних умовах ринкової економіки кредит є важливою економічною категорією. Поняття кредиту полягає у передачі грошових коштів на певний термін з обов'язком повернення. Кредит відіграє важливу роль у підтримці підприємств, стимулюванні інвестицій та споживчих потреб населення. Він дозволяє фірмам розвивати свою діяльність, а особам – здійснювати важливі покупки та вирішувати фінансові проблеми. Таким чином, кредит є необхідним інструментом для підтримки економіки та забезпечення фінансової стабільності в умовах ринкової системи.

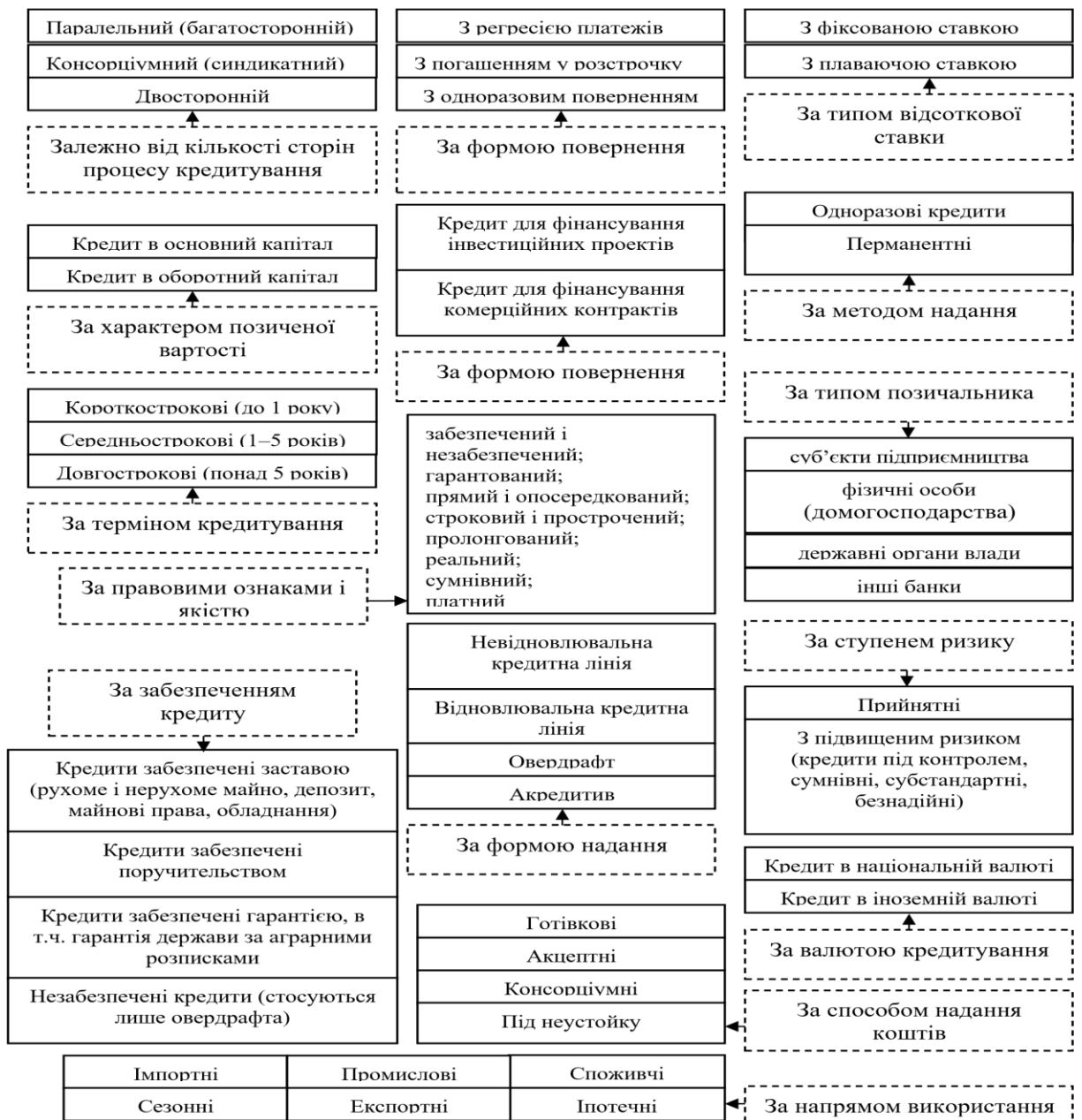
1.2. Структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг

Банківське кредитування-складний і багатогранний процес, ретельне вивчення якого вимагає детальної класифікації банківського кредиту. Це дозволить нам глибше проникнути в суть кредиту і послужить основою для визначення його ролі в економічному розвитку суспільства. Розгляд кредитної структури важливий для аналізу банківської діяльності, її ефективності, прогнозування асортименту банківських продуктів, а також для визначення тенденцій розвитку банківського кредитування, аналізу та запобігання ризикам, з якими стикається кожен банк, залежно від його специфіки.

Широкий спектр класифікаційних ознак включає в себе значну кількість видів кредиту, що дозволяє всебічно охарактеризувати банківський кредит і виявити його ключові особливості, показати концептуальні відмінності від інших видів кредиту (рис. 1.1.).

Згідно з нормативними документами НБУ, цільовим напрямком банківського кредиту може бути: комерційне, фінансове, виробниче, збутове, технічне (для придбання певних товарів), споживче, лізингове, платіжне,

проміжне (для змішаних форм експорту капіталу, товарів, послуг), буферне (надається МФО, для створення буферних резервів, необхідних для стабілізації цін на світових ринках) [69]. У наукових джерелах можна знайти класифікацію кредитів населенню за цільовим використанням, де кредити надаються на невідкладні потреби та для задоволення потреб у капіталі. Кредити на невідкладні потреби зазвичай бувають короткостроковими, а на задоволення потреб в капіталі – довгостроковими і т.д. [75].

Рис. 1.1. Видова структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг України

Розглядаючи банківський кредит за термінами, слід зазначити деякі розбіжності між позицією вчених і банківською практикою. Цей вид кредиту, як і кредит в цілому, зазвичай ділиться на короткостроковий (до одного року), середньостроковий і довгостроковий. Середньострокові кредити розраховані на термін від одного до трьох або до п'яти років. Відповідно, довгострокові позики – це позики на термін більше трьох або п'яти років. Однак в банківському секторі в основному використовується інша класифікація, яка передбачає поділ кредитів на короткострокові (до 1 року) і довгострокові (більше 1 року) [53].

Слід зазначити, що в сучасній банківській практиці також існує безстроковий кредит, який не передбачає чіткого терміну використання отриманих коштів. Цей вид кредитування в основному реалізується шляхом кредитування за допомогою кредитних карток та встановлення кредитних лімітів за дебетовими картками, які називаються овердрафтами. У таких випадках банк не знає, як часто клієнт буде користуватися кредитними коштами і після закінчення якого терміну планується погасити борг. Щоб знизити кредитний ризик, вітчизняні банки в більшості випадків надають можливість овердрафту тільки за зарплатними картками, тобто тим самим дають певну гарантію того, що борг буде погашений шляхом зарахування його на зарплатний рахунок. Однак завжди існує можливість звільнення позичальника, зміни роботи або затримки виплати заробітної плати, що не дозволяє точно спрогнозувати термін погашення боргу.

Для глибокого аналізу кредитного портфеля важливо класифікувати кредити за видами забезпечення, включаючи забезпечені (ломбардні) та незабезпечені (бланкові) кредити. Забезпечені кредити можуть бути поділені на ті, які мають заставу, гарантію або комбіноване забезпечення.

З лютого 2012 року Національним банком України була внесена точніша класифікація кредитів за видами забезпечення. Іпотечні кредити тепер включають кредити, які мають декілька форм забезпечення, серед яких найвартіснішим є: майнові права на майбутнє житлове нерухоме майно, майнові

права на інше майбутнє нерухоме майно, житлове нерухоме майно та інше нерухоме майно [28, с. 56]. Кредити, які мають нерухоме майно як заставу, можуть бути розділені на кілька категорій, в залежності від того, яке саме нерухоме майно виступає як застава. Це включає кредити, заставлені житловою нерухомістю, нежитловою нерухомістю, цілісними майновими комплексами та кредити з різними видами застави.

Ціна кредиту є одним з ключових факторів у розвитку банківського кредитування. Процентні доходи від кредитів є важливим джерелом прибутку для банків. Процентна ставка на кредиті також визначає конкурентні переваги, які банки можуть використовувати для розширення свого кредитного портфеля. Тому потрібно проводити класифікацію банківських кредитів залежно від виду процентної ставки та методу нарахування відсотків.

Кредити з плаваючою процентною ставкою мають свої переваги для банку, оскільки можливість переглядати процентну ставку на основі коливань ринкових процентних ставок повністю виключає процентний ризик. Однак використання плаваючої ставки не є конкурентною перевагою банку з точки зору залучення нових клієнтів, оскільки в даний час в Україні спостерігається тенденція до підвищення процентних ставок за кредитами.

Банківські кредити діляться на кредити, що підлягають виплаті, в залежності від характеру розрахунків: одноразові внески (класична схема), поступова амортизація (довгострокові кредити виплачуються послідовно за певним графіком) (ануїтетна схема). Слід виділити ще один спосіб виплати відсотків – передоплату. У цьому випадку банк перераховує позичальнику меншу суму, ніж зазначено в кредитному договорі та угоді про співпрацю, що має ряд переваг для кредитора, оскільки позитивно впливає на ліквідність банку, знижує кредитний ризик і дозволяє банку повною мірою отримувати свій процентний дохід.

Банківський кредит також слід класифікувати відповідно до того, як позичальнику надаються грошові кошти. З цієї причини позика ділиться на

готівковий і безготівковий або безготівковий, акцептований (у вигляді переказного векселя імпортером або банком), консорціумний (у вигляді депозитних сертифікатів, облігаційних позик і т.д.). Ця класифікація важлива для банку, оскільки вибір конкретного виду кредиту впливає на показники ліквідності.

Отже, структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг відображає важливий аспект сучасної фінансової системи.

1.3. Процес здійснення банківського кредитування

Кредитування є однією з ключових функцій у банківській сфері, тому чітке розуміння сутності кредитного процесу та принципів його організації є критично важливим для оптимальної діяльності банку.

Розгляд терміну «кредитний процес» дозволяє нам систематично проаналізувати всі аспекти та етапи процесу надання кредитів у банківському секторі. Кредитний процес представляє собою послідовний перебіг організаційних стадій, які по чергово впливають на розгляд банком кредитних запитів.[1]

В літературі, що стосується економіки, під процесом банківського кредитування розуміється послідовність етапів, які банк виконує для надання кредиту, а також комплекс умов і вимог, пов'язаних з кожним з цих етапів.[29]

Процес банківського кредитування включає в себе кілька стадій, кожна з яких вирішує певну локальну задачу, однак всі вони спрямовані на досягнення загальної мети позичкових операцій – надійності та прибутковості для банку.

В теорії та практиці кредитування виділяють кілька основних етапів кредитного процесу, які банк повинен уважно керувати:

- А) Розгляд заявки на кредит від позичальника;
- Б) Аналіз фінансового стану (кредитоспроможності) клієнта;
- В) Розробка умов кредиту, підготовка та укладання кредитного договору;

Г) Визначення способів забезпечення кредиту та гарантій повернення позики;

Д) Процедура надання кредиту;

Е) Процедура погашення кредиту;

Є) Контроль за кредитною операцією.

Для отримання кредиту позичальник звертається в банк відповідно до вимог законодавства із заявою, в якій вказується мета кредиту, його сума, термін використання, включаючи певні умови, форма забезпечення кредиту, а також короткий опис міри кредиту і розрахунку економічної ефективності з моменту її отримання.

Разом із заявкою на отримання кредиту позичальник відправляє пакет таких документів в банк для перевірки:

1) документи, що підтверджують право клієнта на отримання кредиту: нотаріально завірени копії установчих документів (статутів, положень, свідоцтв про реєстрацію, сертифікатів або патентів); якщо позичальник не має права право на отримання кредиту, він не має права на отримання кредиту;

2) Техніко-економічне обґрунтування кредитної міри: копії договорів, підряду, в тому числі договорів оренди приміщень, обладнання та інших документів, пов'язаних з даним заходом, з розрахунками очікуваної виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), яка буде використана для погашення кредиту, а також розрахунки по прибуток і рентабельність кредитної організації;

3) документи для визначення фінансового стану та кредитоспроможності позичальника: бухгалтерська та статистична звітність, у тому числі звіти про фінансові результати роботи та звіти про стан активів підприємства, фінансові плани(бізнес-плани), декларації про доходи та висновки аудиторських організацій щодо фінансового становища позичальника; при розгляді питання про надання кредиту на придбання майна в рамках приватизації державних і муніципальних підприємств необхідно надати копію договору між продавцем і покупцем з інформацією про продавця, покупця, посередника, найменування та

місцезнаходження підприємства, склад і ціна активів підприємства, в тому числі: ціна земельної ділянки (у разі продажу) або умови оренди, кількість і ціна акцій акціонерного товариства, порядок передачі підприємства у власність, форма та умови оплати передбачені взаємними зобов'язаннями сторін щодо подальшого використання компанії.

На другому етапі кредитного процесу банк встановлює платоспроможність та фінансовий стан клієнта. Представники відділу кредитів повинні оцінити, наскільки потенційний позичальник може виконати свої зобов'язання щодо повного та своєчасного відшкодування своїх боргів. Точніше банк може визначити платоспроможність клієнта, тим більше можливостей банку для зменшення кредитного ризику.

Основними показниками, які використовуються для оцінки платоспроможності позичальника, можуть бути:

Імідж позичальника: кваліфікація та навички керівництва, відповідність бізнес-етиці, дотримання договірних та фінансових зобов'язань, своєчасна виплата попередніх позик та інших зобов'язань;

Фінансовий стан позичальника: наявність фінансових ресурсів, ефективність використання капіталу, рентабельність та ліквідність балансу;

Прогноз розвитку господарства з урахуванням ринкових умов: оцінка виробництва, реалізації продукції, характеристика послуг, конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках, попит на продукцію, обсяги експорту, здатність до інновацій тощо.

Перед укладенням кредитного договору банк проводить процес, відомий як структурування кредиту, де визначаються структурні складові майбутньої кредитної операції: вид кредиту, його обсяг та термін, способи видачі та погашення, види забезпечення, відсоткова ставка та інші умови. Банку важливо визначити рівень прийнятного ризику та розробити заходи для зменшення можливості втрат у результаті цієї кредитної операції. Неправильна оцінка ризику може мати негативні фінансові наслідки для банку.

Таким чином, умови кредиту визначаються в кредитному договорі, який укладається між банком і позичальником в письмовій формі. Однак варто зазначити, що угода про надання банківського кредиту носить дружній характер, оскільки вважається укладеною після того, як сторони досягли угоди за всіма істотними умовами. І тільки після підписання такого договору (укладення) банк має право надати кредит – перерахувати кошти на поточний або позичковий рахунок позичальника або видати грошову суму готівкою в установленому порядку (споживчий кредит), що в даному випадку було б більш підходить в якості кредитної операції. Таким чином, договір є угодою між сторонами, і тільки після його належного укладення банк має право здійснювати певні операції відповідно до його умов [30, с. 126–128].

Результатом кредитного договору і юридичною силою кредитних відносин між банком і позичальником є видача кредиту, передбаченого кредитним договором, і контроль за дотриманням банком умов договору. Отже, кредитний договір є інструментом реалізації стратегічних планів банку щодо конкретного позичальника (який стає клієнтом банку з моменту укладення кредитного договору) і в той же час основою (в тому числі юридичною) для застосування тактичних заходів з практичної реалізації.

Четвертий етап кредитного процесу пов'язаний з визначенням умов забезпечення повернення кредиту. Вирішення цієї проблеми засноване на усвідомленому виборі об'єкта (суб'єкта) заставного права. Для цього необхідно забезпечити належне оформлення заставних документів, чітко визначення прав і обов'язків банку і позичальника відповідно до чинних норм законодавства про заставу. Гарантія також може бути засобом забезпечення погашення банківського кредиту.

Вітчизняні банки використовують такі основні форми забезпечення кредиту: застава рухомого та нерухомого майна; гарантії та поруки третіх осіб; страхування кредитних ризиків; відступлення вимог; неустойка (пені, штрафні санкції). Кожна форма забезпечення погашення кредиту оформляється в

окремому юридично обов'язковому документі, який визначає кредитору конкретне фінансове джерело для погашення кредиту.

Наступним етапом процесу отримання кредиту є погашення кредиту з відсотками і завершення кредитної операції. Конкретний спосіб погашення кредиту визначено в тексті кредитної угоди. Згідно з умовами угоди про кредит, боржник повинен виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредитором. Погашення позики відбувається в день завершення строку платежу або в інші визначені періоди, якщо є наявність коштів на рахунку позичальника. При погашенні кредиту готівкою клієнт розміщує кошти на рахунку банку у відповідні терміни. Покриття боргу може також здійснюватися примусовим шляхом. У цьому випадку сума боргу списується з банківського рахунку позичальника за рішенням суду і без його попередньої згоди на виконавчі документи.

Відтермінування погашення кредиту з підвищенням процентної ставки провадиться банком у виключних ситуаціях, при настанні тимчасових фінансових труднощів у позичальника через непередбачені обставини, за умови, що позичальник здійснює відповідні заходи для їх подолання. Це відстрочення повинно бути оформлене додатковою угодою між позичальником та банком, яка є невід'ємною частиною кредитної угоди.

Висновок до розділу 1

У сучасних умовах ринкової економіки кредит є важливою фінансовою установою, яка сприяє розвитку бізнесу та індивідуальних можливостей. Поняття кредиту полягає у передачі грошових коштів на певний термін з обов'язком повернення. Кредит відіграє важливу роль у підтримці підприємств, стимулюванні інвестицій та споживчих потреб населення. Він дозволяє фірмам розвивати свою діяльність, а особам – здійснювати важливі покупки та вирішувати фінансові проблеми. Таким чином, кредит є необхідним

інструментом для підтримки економіки та забезпечення фінансової стабільності в умовах ринкової системи.

Структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг відображає важливий аспект сучасної фінансової системи. Ця структура визначається великою кількістю факторів, включаючи економічну кон'юнктуру, правовий фреймворк, ставки відсотку, інновації та споживчий попит. Банки відіграють ключову роль у наданні кредитів, забезпечуючи фінансову підтримку як для корпоративних клієнтів, так і для фізичних осіб.

Важливим аспектом структури кредитування є розподіл кредитів за секторами економіки, який може вплинути на стійкість фінансової системи та загальний економічний розвиток. Однак, забезпечення ефективного функціонування банківської системи потребує дбайливого нагляду та регулювання, щоб запобігти можливим ризикам та небажаним наслідкам для економіки. В цілому, структура банківського кредитування на ринку фінансових послуг є важливою складовою фінансової системи та грає вирішальну роль у підтримці розвитку економіки країни.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Оцінка основних тенденцій розвитку банківського кредитування України в умовах воєнного стану

Банківське кредитування відіграє важливу роль у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці як основне джерело фінансової підтримки поточної та інвестиційної діяльності суб'єктів. Розвиток кредитної діяльності банків має стати головним елементом сильного економічного середовища, яке вплине на незалежність держави та реалізацію її національних інтересів у контексті глобалізаційних процесів.

Сьогодні банківська система України не служить прискорювачем розвитку національної економіки. Власних коштів банків недостатньо, а пасивні операції нестабільні, що відповідно обмежує пропозицію кредитних ресурсів. Банківські установи практично не залучають ресурсів у довгостроковій перспективі. Соціально-економічна нестабільність, нестабільність валютного ринку, дефіцит бюджету і зростання державного боргу, накопичені проблемні кредити, різке зниження кредитоспроможності господарюючих суб'єктів та інші чинять негативний вплив на банківське кредитування.

Довгий час кредитні операції банків здійснювалися відповідно до мети отримання швидкої надприбутки, що значно знижувало їх фінансову стійкість і ефективність і практично позбавляло реальний сектор економіки кредитних ресурсів. Також практично відсутня практика надання банками кредитів на довгострокові виробничі програми та проектне фінансування. Галузева і регіональна структура банківського кредитування характеризується асиметрією і відсутністю державної політики щодо її оптимізації в контексті зростаючого соціально-економічного добробуту.

Виходячи з тенденцій зміни кількості банків в Україні, показаних в табл. 2.1, спостерігається скорочення кількості банківських установ. Згідно з офіційними даними Національного банку України, станом на 31 грудня 2022 року в Україні налічувалося 67 банківських установ, що на 8 менше, ніж на 31 грудня 2019 року [59]. Кількість банківських установ, частково з іноземним капіталом, і кількість банків зі 100% іноземним капіталом залишалася незмінною протягом 2019–2021 років, проте з війною зменшилася на 4 банки.

Таблиця 2.1.

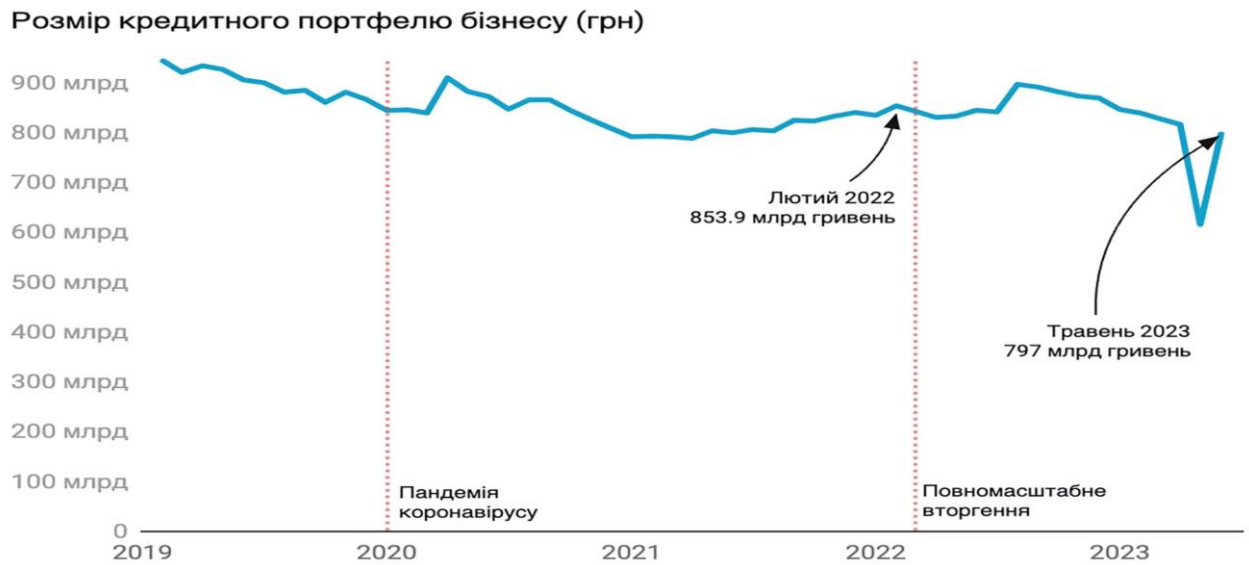
Кількість банків в Україні в 2019–2022 роках (станом на кінець року)

Показник	2019	2020	2021	2022
Платоспроможні	75	73	71	67
Зміна	-2	-2	-2	-4
Державні	5	5	4	4
Зміна	0	0	-1	0
Іноземні	20	20	20	16
Зміна	-1	0	0	-4
Приватні	50	48	47	47
Зміна	-1	-2	-1	0

*Складено за даними [59]

Ми вважаємо, що значне зменшення кількості банків спричинило припинення кредитування підприємств і домогосподарств банківським сектором протягом вказаного періоду. Це призвело до того, що клієнти, які користувались послугами закритих банків, стали неспроможними отримати кредит через фінансову кризу та суворі умови, запропоновані іншими банками, через відсутність позитивної кредитної історії з інших банків.

Незважаючи на непередбачувані обставини, такі як пандемія коронавірусу чи повномасштабне вторгнення, кредитні залишки компаній на банківських рахунках залишаються на рівні 800-900 мільярдів. Проте, спостерігається загальний тенденційний спад цієї суми з початку 2023 року. Це статистичне спостереження охоплює всі юридичні особи, за винятком банків, бюджетних установ та кредитів під інвестиційні проекти, і вказує на загальний обсяг кредитів, наданих банками на певну дату.

Рис. 2.1. Динаміка кредитного портфелю бізнесу [32]

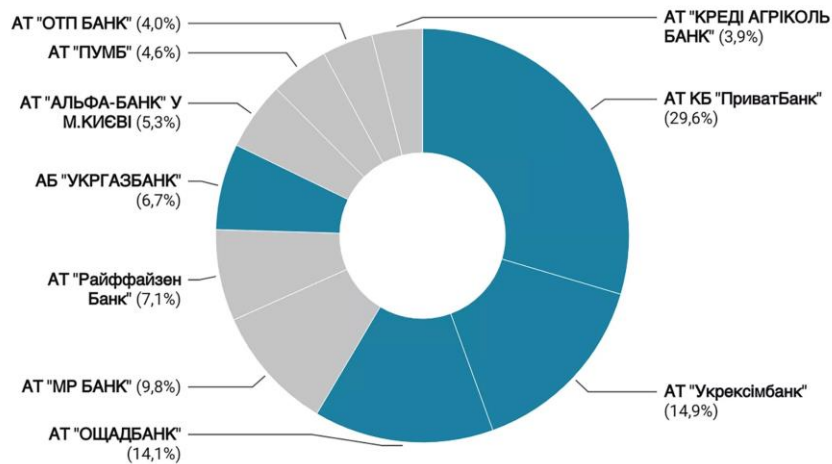
Збільшення обсягів кредитних портфелів бізнесу у весняні 2020 року та влітку 2022 року пояснюється значущою переоцінкою валютних кредитів, викликаною девальвацією гривні протягом цих періодів. Головними кредиторами бізнесу в Україні є державні банки, такі як Приватбанк, Ощадбанк і Укрексімбанк.

Протягом 2019-2021 років ці установи активно розпочали очищення своїх кредитних портфелів шляхом списання токсичних активів (NPLs), які накопичилися у попередні роки. Це спричинило обмежене зростання нових кредитів, особливо в приватних банках, що було повністю компенсовано більш швидкими темпами видалення токсичних активів в державних банках, що відобразилося в тенденції до зниження загальних обсягів корпоративних кредитів в системі до повномасштабного вторгнення [59].

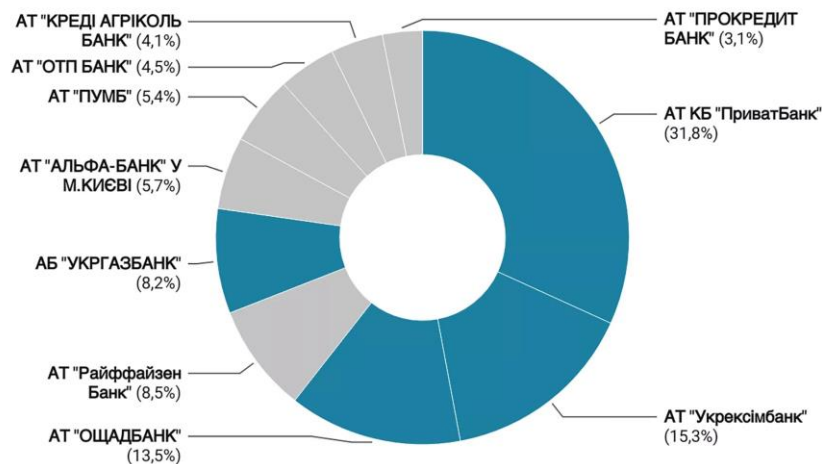
За останні роки державні банки займали лідируючі позиції серед десяти найбільших банків в Україні.

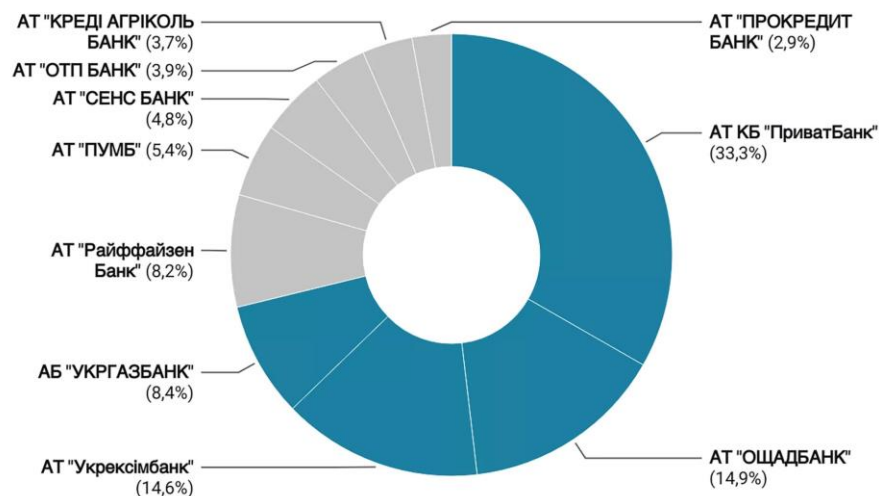
Середня щомісячна частка виданих кредитів бізнесу у 2021 році серед ТОП 10 банків

Середня щомісячна частка виданих кредитів бізнесу у 2022 році серед ТОП 10 банків

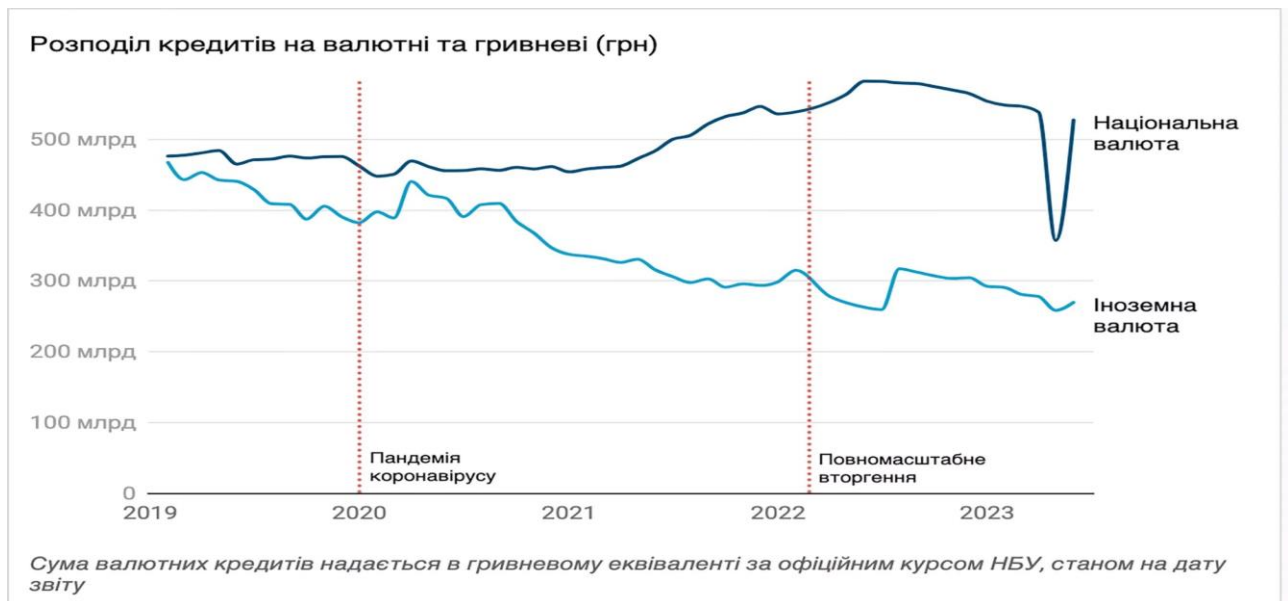

Середня щомісячна частка виданих кредитів бізнесу у 2023 році серед ТОП 10 банків

Рис. 2.2. Середня щомісячна частка виданих кредитів бізнесу у 2021–2023 роках [32]

Більшість юридичних осіб найчастіше обирають кредити в національній валюті.

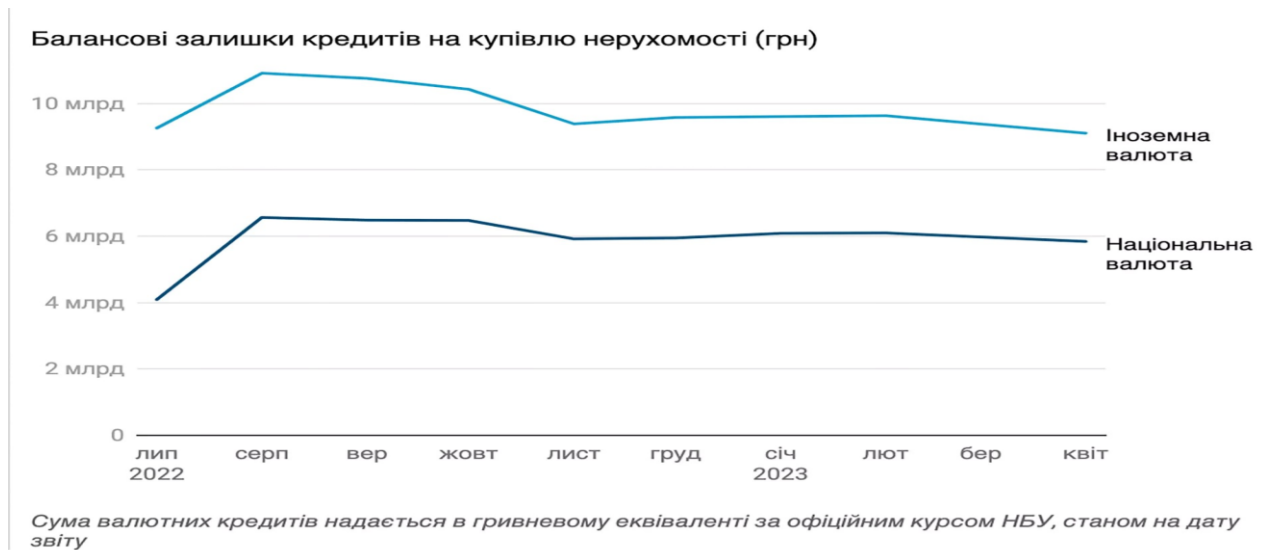
Рис. 2.3. Динаміка валютних та гривневих кредитів в Україні [32]

Ринок відреагував на повномасштабне вторгнення так само, як і на пандемію коронавірусу, зниженням частки валютних кредитів. Незважаючи на коливання через переоцінку валютних балансів, загалом можна відзначити тенденцію до скорочення кредитів у валюті. Замість цього, спостерігається зростання кредитів в гривні, що є типовою реакцією ринку на кризові ситуації.

Проте поступове зменшення обсягів кредитів з осені 2022 року може вказувати на тривалий процес зниження економічної активності та реакцію бізнесу в довгостроковій перспективі. Це проявляється в економії коштів, зменшенні інвестицій, захисті власного бізнесу та стратегії "очікування".

Національний банк України також оприлюднює статистику, яка не лише включає загальні обсяги кредитів, наданих підприємствам на рахунках банків, але й надає інформацію щодо конкретних цілей надання кредитів. Особливий акцент робиться на аналізі кредитів, призначених для придбання та реконструкції нерухомості, лізингу та іпотеки. Особливий інтерес викликає

вивчення іпотечного кредитування підприємств, оскільки воно прямо пов'язане з інвестиціями в "землю".

Рис. 2.4. Динаміка балансових залишків кредитів на купівлю нерухомості бізнесом [32]

Спостерігається зростання надання кредитів на будівництво чи реконструкцію нерухомості протягом червня-вересня 2022 року, що збігається з активним процесом відновлення звільнених територій у Київській, Чернігівській та Сумській областях. Частково це пов'язано з переоцінкою валютних кредитів, але збільшення обсягів кредитів у національній валюті може свідчити про намір бізнесу відновлювати свої потужності, незважаючи на продовження активних військових дій та обстріли російською стороною цивільної інфраструктури. Однак уже восени 2022 року ракетний терор та постійні перебої через руйнування енергетичної інфраструктури призвели до зменшення обсягів надання кредитів.

Починаючи з 1 червня 2022 року, Національний банк України розпочав публікацію інформації про обсяги кредитів, що надані фізичним особам-підприємцям.

За результатами травня 2023 року балансові залишки за кредитами мікропідприємств становлять 3,3 млрд гривень.

Аналіз фінансових показників країн з ринками у 2021 році вказує на те, що Україна мала найменший обсяг банківських кредитів серед представників цієї групи. Згідно з інформацією МВФ, станом на кінець 2021 року, відношення робочих банківських кредитів до ВВП в Україні становило лише 14%. У порівнянні, у Вірменії цей показник склав 64%, в Чорногорії – 67%, в Грузії – 80%, в Бразилії – 85%, в Чилі – 97%, в Таїланді та Малайзії – по 145% [22].

Рис. 2.5. Динаміка кредитів, наданих фізичним особам – підприємцям

Середнє відношення робочих банківських кредитів до ВВП в країнах з ринками, що формуються, становило 63,2%.

Початок військових дій в Україні значно обмежив можливість банків надавати нові кредити за звичайних умов. Більшість нових кредитів для підприємств було виділено в рамках кредитних програм, підтриманих Урядом.

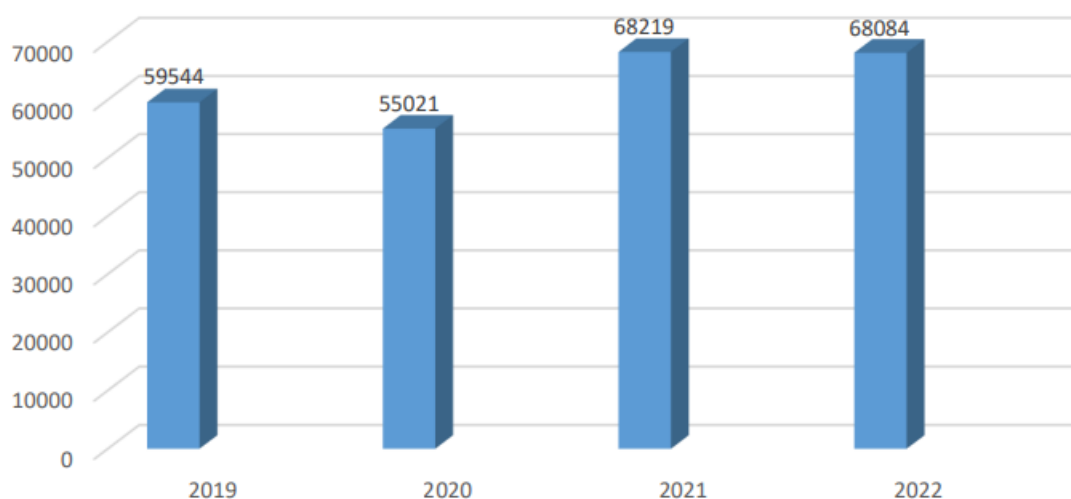
За даними МВФ, відношення обсягу наданих банками кредитів до ВВП зменшилося з 18,7% у 2021 році до 16,2% у 2022 році і планується невелике збільшення у 2023 році [22].

Отже, аналізуючи основні тенденції розвитку банківського кредитування України, можна зазначити, що сектор банківських послуг набуває стійкого розвитку, проте його динаміка суттєво залежить від макроекономічних та

регуляторних чинників. Зростання кредитування населення та підтримка малого та середнього бізнесу залишаються пріоритетними напрямками для банків, а використання технологій і фінтех інновації стають все важливішими для покращення обслуговування клієнтів. 2022 рік був для банків роком подолання операційних викликів. Сектор успішно пройшов цей період та пристосувався до нових умов роботи. Надалі банкам потрібно зосередитися на відновленні кредитування та підтримці своїх бізнес-моделей в умовах тривалої війни.

2.2. Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

Основна частина банківських активів складається з кредитного портфеля. Структура та якість цього портфеля відрізняються від власних активів. Тому для виявлення відхилень в кредитній політиці великих кредитних проектів банк повинен провести експертизу. Аналіз змін обсягів кредитного портфеля "Приватбанк" може допомогти у цьому [58]. Динаміка цього портфеля представлена на рисунку 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

З аналізу діаграми 2.6 можна визначити тенденцію збільшення обсягів кредитного портфелю щороку. Варто відзначити, що лише у 2020 році відбулося зниження виданих кредитів у зв'язку із пандемією коронавірусу та введенням

карантинних обмежень в Україні. Після цього року спостерігається різке зростання показників, особливо в 2022 році, коли під час воєнного стану банк збільшив свій кредитний портфель на 1223 млн. грн. Це відбулося за рахунок підтримки підприємств малого та середнього бізнесу, аграріїв через державні програми кредитування.

Аналіз кредитного портфелю важливий для вивчення структури кредитів за групами ризику, ступенем захисту та формою кредитного портфелю. Також важливо провести детальний аналіз кожної групи та сегмента кредитного портфелю.

Обсяг кредитів кредитного портфелю за групами від 2019-2022 року подано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміки обсягів кредитів АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2022 рр. [58]

Вид економічної діяльності	2019 р	2020 р	2021 р	2022 р
Кредити юридичним особам	6250	5509	4091	5340
Кредити фізичним особам – кредитні картки	51890	40609	45314	46593
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	11467	9566	9858	3912
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4148	3500	5343	3880
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	250	35	394	328
Кредити фізичним особам – інші кредити	498	129	83	26
Кредити МСП	8555	6859	11903	21311

Протягом 2019 року АТ "Приватбанк" відшкодував клієнтам кредити та аванси на суму 338 млн грн, що були вилучені з резервів у попередні періоди. Ця сума включає повернення 233 млн грн за кредитними картками, 100 млн грн

за кредити юридичним особам та 5 млн грн за кредити підприємствам малого та середнього бізнесу. У порівнянні з 2018 роком, коли сума відшкодувань склала 360 млн грн, спостерігається зменшення.

У 2020 році банк продовжив відшкодовувати кредити та аванси клієнтам, які раніше були вилучені з резервів. Загальна сума відшкодувань становила 256 млн грн, зокрема 180 млн грн за кредитними картками, 73 млн грн за кредити юридичним особам та 3 млн грн. У випадку кредитів малим і середнім підприємствам компенсація враховувалася як прибуток або втрата в складі відрахувань для зменшення корисності кредитів та авансів, наданих клієнтам.

У 2022 році, навіть при наявності військової ситуації в країні, попит на деякі умови кредитування не зменшився, а навіть зрос порівняно із попередніми роками. Кредити, які надавалися юридичним особам у 2022 році, збільшилися на 1249 мільйонів гривень порівняно з попереднім роком. У той же час іпотечні кредити втратили популярність, зменшившись на 5949 мільйонів гривень у порівнянні з 2021 роком.

З 31 грудня 2022 року до 2021 року категорія кредитів, управління якою відбувається як окремий портфель, включає нерегулярно видані кредити до 19 грудня 2016 року. За словами керівництва, цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від галузевої класифікації та напрямку комерційної діяльності на момент видачі цих позик.

На кінець 2022 року банк визнав з резерву 167 435 мільйонів гривень на очікувані кредитні збитки за цими кредитами (порівняно з 162 322 мільйонами гривень у 2021 році). Протягом 2022 року банк дебетував на суму 44 мільйонів гривень на користь рекапіталізації (у порівнянні з 1 744 мільйонами гривень у 2021 році), проте планує продовжувати вживати заходи щодо погашення боргу від рекапіталізації.

В табл. 2.3 подано структуру кредитів, виданих КБ «Приватбанк» за 2019-2022 роки.

Отже, найбільша питома вага припадає на кредитні картки фізичним особам – 62,47–57,25 % у 2019–2022 роках. Упродовж 2021 та 2022 рр. суттєво зросла частка кредитів суб'єктам малого та середнього бізнесу: 15,46% та 26,18% проти 10,36% у 2020 р.

Таблиця 2.3

Структура кредитів АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2022 рр. [58]

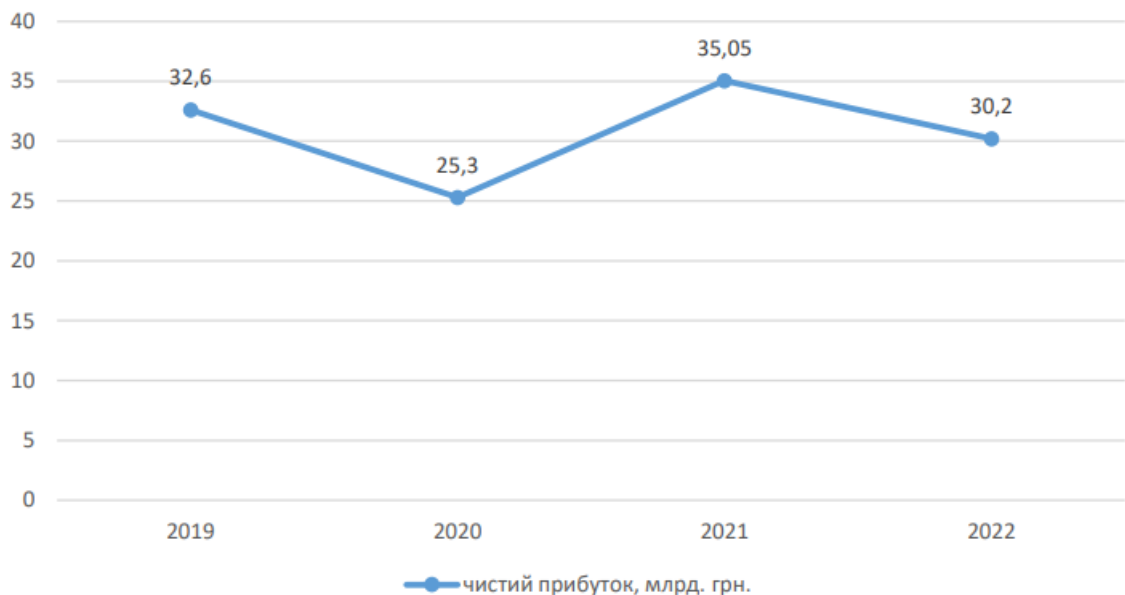
Вид економічної діяльності	2019 р	2020 р	2021 р	2022 р
Кредити юридичним особам	7,52	8,32	5,31	6,56
Кредити фізичним особам – кредитні картки	62,47	61,34	58,86	57,25
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	13,81	14,45	12,80	4,81
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4,99	5,29	6,94	4,77
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	0,3	0,05	0,51	0,4
Кредити фізичним особам – інші кредити	0,6	0,19	0,11	0,03
Кредити МСП	10,3	10,36	15,46	26,18
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0

В наші дні банки змушені працювати в умовах великого напруження, що викликане політичною нестабільністю, економічною кризою та воєнними конфліктами. Розвиток та удосконалення банківських установ стають ключовою метою для створення ефективного ринкового середовища в Україні. Кредитний портфель банку визнається як ефективний, адже надходження від кредитів є

найбільш прибутковою галуззю банківської діяльності і формує основний дохід банку. Головною метою кредитного портфеля є оцінка безпеки поточної кредитної діяльності, яка може вплинути на можливий прибуток. При досягненні ефективності кредитного портфеля необхідно спочатку представити усно маржу прибутку від кредитної діяльності банку, що є показником ефективності кредитної діяльності.

Чистий прибуток банку у 2020 році становив 25,3 млрд грн, що залишає його найбільшим фінансовим результатом в банківському секторі України. Проте у 2022 році АТ КБ «Приватбанк» зафіксував прибуток на рівні 30,2 млрд грн, що на 4,9 млрд грн менше, ніж у 2021 році (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Чистий прибуток АТ КБ «Приватбанк» [58]

При цьому в результаті зниження платоспроможності населення, особливо в «червоних зонах», банк за три чверті 2022 року сформував резерви в 9.4 млрд грн на кредитні ризики. Пільги, запроваджені з лютого, та скасовані збори, вплинули на зменшення чистого комісійних доходів порівняно з результатом 2021 року на 2.7 млрд грн. Зокрема, виручка від платежів, що здійснюються в роздрібних мережах (придбання), склала лише половину рівня 2021 року, з відносно постійним обсягом операцій. Кредитний портфель бізнес-

клієнтів з початку року збільшився на 8 млрд грн. Залишки на поточних рахунках клієнтів у гривнях станом на листопад 1 року зросли на 43% порівняно з початком року [58].

Основним джерелом прибутку для банку став процентний дохід, який зріс на 9845 млн грн. у період з 2019 по 2022 рік. Це свідчить про ефективність інвестицій в активи.

2.3. Аналіз якості та ризикованості кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

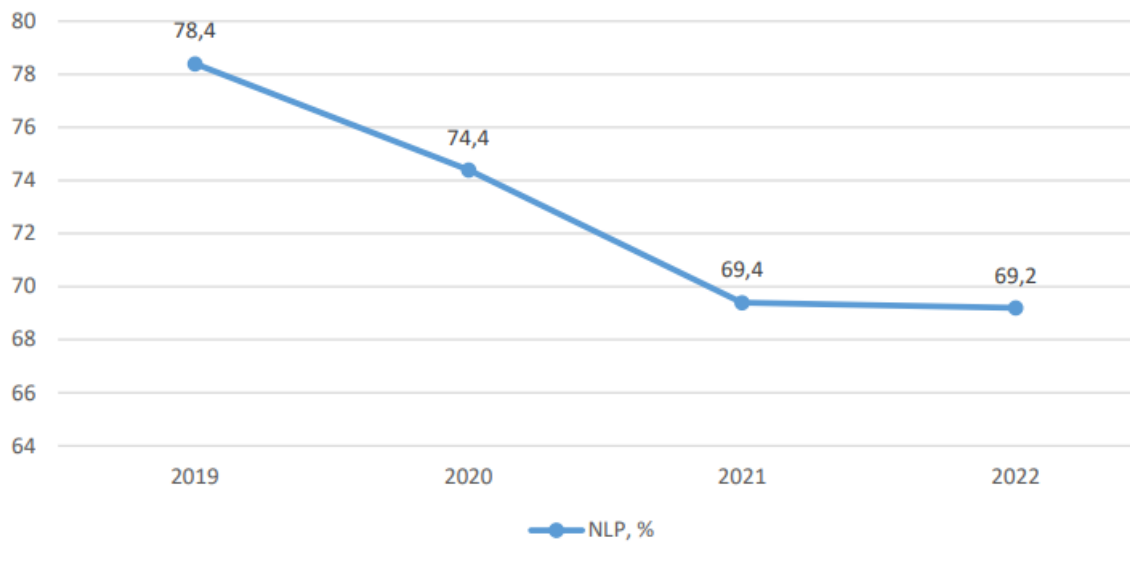
Стабільність у всьому банківському секторі залежить від стабільної функціонування кожного банку, зокрема системно важливого банку - «Приватбанку», який має 24,41% у загальних активах національного банківського сектору. Ключовим фактором для забезпечення стабільності банку є його здатність ефективно управляти кредитним портфелем, що гарантує стає генерування прибутку.

У випадку КБ «Приватбанк» важливою частиною його активів є «кредити і борги клієнтів». Ця категорія займає найбільший обсяг у структурі активів. Інвестиції в кредити є вигідними, проте активне збільшення їх в загальному обсязі активів банку може свідчити про впровадження агресивної кредитної політики. Це може призвести до можливого зростання частки неповернених кредитів в кредитному портфелі банку.

Перед націоналізацією «Приватбанк» проводив активну політику збільшення кредитного портфеля, досягнувши 79% від загальних активів. Ключовим показником якості кредитного портфеля є частка непрацюючих кредитів (NPL), яка відображена на рисунку 2.8.

В той час як більша частина прибуткових операцій банку дозволяє поступове зниження рівня непрацюючих кредитів (NPL) упродовж останніх

років, що сталося в 2021 та 2022 роках (69,4% та 69,2% відповідно, як вказано на рис.2.8), цей показник залишається критичним для фінансової стабільності банку та всього банківського сектору.

Рис. 2.8 . Частка непрацюючих кредитів (NPL) АТ «Приватбанк» [58]

Аналіз показників банку, які представлені на рис.2.8, підтверджує загальну трансформацію бізнес-моделі банку, зокрема у напрямку кредитної політики. Протягом періоду 2019-2022 років відбувається обережне поступове збільшення кредитного портфеля, супроводжується зменшенням частки непрацюючих кредитів (NPL), що свідчить про загальне поліпшення банку та відмову від сценарію націоналізації.

При оцінці рівня кредитного ризику комерційного банку велике значення має аналіз дотримання стандартів кредитного ризику, встановлених Національним банком України для запобігання концентрації кредитного ризику та його мінімізації. Таблиця 2.4 вказує на впровадження нормативів кредитного ризику у "Приватбанку" протягом 2019-2022 років.

Протягом років аналізу діяльності «Приватбанку» виявлено його зобов'язання дотримання усіх стандартів кредитного ризику. У період з 2019 по 2020 рік максимальна ставка кредитного ризику (Н7) зросла на 0,54 процентних

пункти у 2019 році та на 11,23 процентних пункти у 2020 році. Однак у 2021 році рівень ризику знизився до 8,01%, і цей показник залишався стабільним і у 2022 році.

Таблиця 2.4

Аналіз нормативів кредитного ризику АТ КБ «Приватбанк»

Норматив	2019	2020	2021	2022	Відхилення		
					2022/2019	2022/2020	2022/2021
H7	6,24	17,47	8,01	8,01	28%	-54%	0%
H8	0,00	33,65	0,00	0,00	0%	-100%	0%
H9	0,27	0,42	0,08	0,08	-70%	-81%	0%

Єдиний рік, коли рівень високого кредитного ризику (H8) перевищував нуль, був 2020 рік, коли значення досягло 33,65%. Норма H9 збільшувалася у 2020 році на 0,15%, але у 2021 році відбулося зниження на 0,08%. Цей тренд продовжився й у 2022 році, коли показник H9 зменшився на 70% порівняно з 2019 роком.

Участь банку у наданні кредитів з внутрішніх джерел за вивчений період залишалася невисокою. Наступним етапом дослідження буде оцінка поточної якості кредитного портфеля «Приватбанку», зосереджуючись на показниках ризику та прибутковості кредитного портфеля в табл. 2.5.

Отже, можна сформулювати наступні висновки:

1. За аналізований період 2019-2029 року співвідношення між покриттям кредитного портфелю власним капіталом банку значно зросло, досягнувши у 2022 році показника 0,83. Це вказує на здатність банків покрити 1 гривню наявних кредитів за рахунок 83 копійок акціонерного капіталу.

2. Коефіцієнт кредитного ризику за аналізований період показав тенденцію до зниження і досяг мінімального значення -1,5. Рівень якості кредитного портфеля зменшувався, досягаючи 2,5 наприкінці 2022 року.

3. Індекс проблемних кредитів зменшувався з року в рік і досяг 2,51 наприкінці 2022 року. Відсоток процентного доходу від загальної суми банківського доходу вказує на введення нової, більш помірної політики кредитування операцій у банку, знижуючись на 0,75 у аналізовані періоди.

Таблиця 2.5

Показники якості кредитного портфеля АТ «Приватбанк»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	0,56	0,86	0,9	0,83
Коефіцієнт кредитного ризику	-3,62	-2,89	-2,23	-1,50
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	4,62	3,89	3,23	2,50
Коефіцієнт проблемних кредитів	4,67	3,93	3,25	2,51
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	1,01	0,69	0,62	0,75
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,28	0,29	0,28	0,37

4. Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій підтверджує фокус банку на якості кредитного портфеля та його зростання.

Отже, після переходу "Приватбанк" під керівництво державного управління, бізнес-модель банку частково трансформувалася, особливо в сфері реалізації кредитної політики. Це призвело до покращення деяких показників якості кредитного портфеля, але низка невирішених проблем, зокрема високий відсоток неоплачених кредитів, вимагає пріоритетного вирішення через подальші реформи у кредитній політиці банку.

Висновок до розділу 2

АТ КБ "Приватбанк" представляє собою найбільший універсальний комерційний банк в Україні, який функціонує на підставі ліцензії Національного банку України і спеціалізується на обслуговуванні фізичних та корпоративних клієнтів усіх форм власності. За оцінками експертів, Приватбанк визнаний найкращим банком в Україні. У структурі банківської системи України, АТ КБ "Приватбанк" відноситься до групи нових комерційних банків,

відомих як "другі хвилі", що відрізняються від колишніх державних банків першої хвилі.

Аналіз кредитного портфелю свідчить про його стійкий зріст. Зокрема, видані кредити, які управляються як окремий портфель, складають 67% у 2021 році і також 67% у 2022 році. Кредити фізичним особам становлять 25% та 22% відповідно, і в 2022 році їх питома вага зросла до 5%, порівняно із 2021 роком. Всі інші види кредитів за різними секторами економіки складають менше 2%.

Аналіз стану непрацюючих кредитів свідчить про тенденцію поступового зменшення в останні роки. У 2021 та 2022 роках відповідно доцільні показники складають 69,4% та 69,2%, що, незважаючи на певний зниження, все ще є критичним для фінансової стабільності як самого банку, так і банківського сектору в цілому.

Під час проведення дослідження "Приватбанк" дотримується всіх встановлених нормативів кредитного ризику. Висновок полягає в тому, що з моменту переходу "Приватбанк" під управління держави бізнес-модель банку частково трансформувалася, зокрема щодо реалізації кредитної політики. Як наслідок, деякі показники якості кредитного портфелю поліпшилися. Однак через невирішені проблеми, зокрема високий рівень непрацюючих кредитів, реалізація подальших реформ у банку повинна бути визнана пріоритетом номер один у стратегічному розвитку установи.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми і тенденції розвитку ринку банківського кредитування в Україні

Кредитування в Україні в останні роки стрімко зростає. Багато в чому це пов'язано з появою нових кредитних продуктів і додаванням існуючих. Однак на кредитному ринку продовжують виникати проблеми, пов'язані з низькою платоспроможністю і фінансовою нестабільністю позичальників, недоліками в нормативно-правовій сфері кредитних організацій, регіональними відмінностями в соціально-економічній і політичній ситуації.

Незважаючи на зниження частки непрацюючих кредитів, цей показник залишається значним. Оптимальним значенням для простроченої заборгованості вважається показник, що становить не більше 2 відсотків.

На перспективи обслуговування боргу в найближчі роки впливають наступні фактори:

- збільшення податкового навантаження на громадян, підвищення тарифів на житло і зростаюча інфляція негативно позначається на реальних наявних доходах населення і зроблять обслуговування кредитів більш важким тягарем.;
- підвищення пенсійного віку торкнеться громадян, які оформили кредит, які планували отримувати додатковий дохід при виході на пенсію;
- підвищення процентних ставок призводить до додаткових витрат на рефінансування кредитів.

Багато аналітиків відзначають кілька моделей поведінки клієнтів банку: ті, хто не бере кредит ні за яких обставин, і ті, хто має досвід обслуговування кредитів або має поточний кредит. Видати кредит першому неможливо, тому зростання кредитування багато в чому відбувається за рахунок другого типу

клієнтів. Одним з показників, що характеризують близькість кризи споживчого кредитування, буде боргове навантаження людей з двома і більше кредитами. Тому ні за яких обставин не можна допускати ірраціональної поведінки комерційних банків, що супроводжується видачею додаткових довгострокових кредитів громадянам, доходи яких не ростуть.

Ще однією негативною тенденцією в розвитку кредитування фізичних осіб є розширення діяльності небанківських структур, в тому числі тіньового банківського сегмента, що проявляється в:

- 1) в активній діяльності мікрофінансових організацій з надання позик населенню;
- 2) у розширенні діяльності ломбардів, регулювання яких НБУ тільки формує.

Однак, незважаючи на те, що кредитний портфель в банківській системі знаходиться в активній фазі розвитку, виникло багато проблем.

По-перше, проблеми споживчого кредитування в основному пов'язані з дуже високою насиченістю ринку, оскільки майже все населення вже має споживчі кредити і не хоче або не може брати нові.

По-друге, ми відзначаємо, що спостерігається негативна тенденція зростання простроченої заборгованості.

По-третє, ще однією причиною стала недобросовісність більшості банків при підписанні договору з позичальником банки замовчують про приховані платежі, в результаті чого людині, яка взяла споживчий кредит, доводиться виплачувати більшу суму, ніж він очікував.

По-четверте, ще однією причиною зниження темпів зростання споживчого кредитування експерти називають зниження вимог банків до позичальників при кредитуванні, що призводить до значного збільшення кількості «поганих кредитів», що представляють реальну загрозу для банків.

Таким чином, ринок кредитування в Україні поступово зростає, має досить високу динаміку, але спостерігається уповільнення зростання, що

свідчить про погіршення розвитку цього сектора економіки через появу нових проблем.

Крім очевидних переваг, споживче кредитування має ряд проблем. Основними з них є: проблема невиплати споживчих кредитів; кредитування, яке часто призводить до «боргової ями»; низька капіталізація, новачки не можуть надати достатній кредит через брак коштів.

Ці проблеми можна вирішити кількома способами:

- удосконалення методів оцінки кредитоспроможності споживачів,
- посилення контролю за внутрішніми діями співробітників,
- удосконалення судової системи в банківському секторі, - вивчення досвіду зарубіжних банків у цій галузі.

Важливу роль у вирішенні проблем також відіграє державне регулювання, цілями якого є:

- Перерозподіл ресурсів відповідно до можливостей сучасної економіки;
- Контроль за рухом грошової маси на державному, регіональному та місцевому рівнях;
- Забезпечення умов для підвищення ефективності використання бюджетних кредитів.

За своєю метою банк повинен служити основою стабільності економічної системи і бути однією з найбільш надійних та стійких установ суспільства. В сучасних умовах нестабільного економічного та правового середовища, банки повинні прагнути не лише зберегти, але й збільшити кошти своїх вкладників практично самостійно. В таких умовах важливими стають професійне управління банківськими ризиками, оперативне виявлення та облік факторів ризику. У сучасних економічних умовах, на жаль, залишається високий рівень вразливості банківського сектора через високі ризики кредитування, які визначаються не дуже ефективною структурою економіки, недоліками управління та низькою прозорістю багатьох підприємств.

3.2. Можливості підвищення ефективності управління банківським кредитним ризиком

Кредитні операції банків формують основу їх активної діяльності, оскільки успішне здійснення цих операцій сприяє підвищенню рівня основних доходів, тим самим, нарощуючи показники їх надійності і фінансової стійкості. Кредитна діяльність банку формує ряд критеріїв, які відокремлюють його від інших суб'єктів фінансового посередництва. Так як діяльність банку спрямована на отримання максимально можливого прибутку, важливо приділяти достатньо уваги оптимізації рівня ризиків діяльності банку. З метою уникнення ризику банкрутства, досягнення і довгострокового забезпечення стабільного конкурентного стану на ринку банківських послуг, банкам необхідно апробувати і активно впроваджувати сучасні інноваційні методи та інструменти управління найбільш критичними видами ризиків, в основі яких визначаємо кредитний ризик банку.

Загалом, під ризиком банківської діяльності розуміють ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал або надходження банку [9]. З наукової точки зору, система управління ризиками в банку повинна базуватися на науково обґрунтованій, предметно адаптованій до банківської діяльності методології, передових технологіях та світовому досвіді управління ризиками. В умовах глобалізації та інтеграції банківського бізнесу посилення конкурентної боротьби та збільшення загроз кредитної безпеки постають завдання підвищення власної фінансової стійкості, оптимізація співвідношення конкуруючих характеристик – ризику і доходності.

Окремі автори визначають поняття управління кредитним ризиком як діяльність, що включає прогнозування та планування рівня кредитних ризиків щодо обсягів та видів кредитних операцій, мотивування ефективного організування моніторингу, що здійснюється працівниками відділу кредитних ризиків в процесі кредитної діяльності фінансової установи, здійснення аналізу

та оцінки факторів виникнення та їх впливу на показники діяльності банку, контроль і в разі необхідності здійснення їх регулювання з метою забезпечення досягнення стратегічних цілей і поточних завдань діяльності банку.

Науковці відзначають, що кредитна діяльність банків становить одне з основних джерел їхнього доходу та збитків, при цьому кредитний ризик визнається основною проблемою для банків. Однак вважаємо, що це твердження може бути обговореним, оскільки оптимальний рівень кредитного ризику, який був ідентифікований та свідомо прийнятий банком при формуванні портфеля активних операцій, створює необхідні умови для досягнення високого рівня прибутковості його діяльності.

Згідно з законодавством, оскільки ринкові умови та структури банків різняться, не існує загальної системи управління ризиками, що була б прийнятною для всіх банків. Кожна банківська установа повинна розробити власну програму та системи управління ризиками, враховуючи свої потреби та умови.

Система управління кредитним ризиком банку представляє собою сукупність різних елементів, які формуються відповідно до конкретної кредитної політики, яку прийняв банк. В таблиці 3.1 наведені етапи управління кредитними ризиками банку.

Таблиця 3.1

Етапи управління кредитними ризиками банку

Етапи	Характеристика
Визначення ризиків	Визначення причин настання ризику, ймовірності збитків банку, обставин виникнення, а також факторів
Кількісний вимір можливих збитків	Передбачає використання таких методів: комбінований, статистичний, метод експертних оцінок, аналітичний та ін.
Використання різноманітних методів, пов'язаних з регулюванням ризику	Тут найважливішими методами з управління кредитними ризиками є: нагорода за ризик, розмежування позичальників, позначення кредитних вкладень, лімітування ризиків, їх поділ і хеджування
Контроль ризику	Передбачає спостереження за можливим настанням негативних ситуацій, внаслідок чого можна запобігти настанню ризику, а також знизити ймовірність настання збитків

Джерело: [48].

На основі аналізу етапів управління кредитним ризиком банку, можна виділити такі способи впливу на його рівень (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Способи управління кредитним ризиком банку [10]

Спосіб	Характеристика
Ухилення (запобігання) кредитного ризику	З метою уникнення кредитного ризику в період ознайомлення з потенційним позичальником і перевірки його документації працівниками банку, можлива відмова в наданні кредиту
Заощадження кредитного ризику	Мається на увазі відшкодування втрат від реалізації кредиту позичальником
Мінімізація ступеня кредитного ризику	Полягає в проведенні аналітичних процедур і деяких операцій по організації, які мають напрямом на визначення ризику і його диверсифікацію
Передача ризику третім особам	Має відображення в компенсації матеріальних втрат кредитора за рахунок третіх осіб, які можуть більш ефективно управляти кредитним ризиком

Управління кредитним ризиком банку ґрунтується на надійному і безперервному процесі визначення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику як на рівні окремих клієнтів, так і на рівні загального портфеля (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Характеристики системи управління кредитним ризиком банку

Інструменти управління кредитним ризиком	Напрями використання
Формування чітких критеріїв кредитування	Встановлена чітка стратегія управління ризиками банку
Встановлення нормативів та лімітів	Встановлено ліміти на суму ризику, який банк готовий взяти на себе стосовно окремих контрагентів, пов'язаних з ними осіб та груп пов'язаних осіб, які сумісно та суттєво поєднують різні види ризиків у банківській та комерційній діяльності
Оцінка кредитного ризику	Здійнюється аналіз платоспроможності та кредитоспроможності кожного потенційного позичальника на основі методу фінансових коефіцієнтів (на індивідуальній і на портфельній основі шляхом аналізу кількісних та якісних показників)
Контроль кредитного ризику	Встановлені обмеження за допомогою політик, положень, стандартів та процедур, які визначають обов'язки і повноваження працівників
Моніторинг кредитного ризику	Здійнюється моніторинг кредитного ризику для забезпечення своєчасного відстеження його рівня

Отже, широкий спектр інструментів для управління та регулювання кредитного ризику в банку має різноманітний характер. Ефективне управління та контроль за кредитним ризиком є обов'язковою передумовою для подальшого успішного розвитку банківської діяльності. Оцінка кредитного ризику в системі управління передбачає визначення результатів, які дозволяють обрати оптимальний шлях його подальшого зниження.

3.3. Напрями удосконалення окремих видів кредитування

Споживчий кредит виконує ключову роль у задоволенні потреб населення, сприяючи соціально-економічному розвитку країни, особливо в умовах економічної та соціальної нестабільності. Він сприяє підвищенню життєвого рівня, надає соціальний захист та сприяє розвитку економіки. Значимість споживчого кредиту пояснюється тим, що громадяни з низькими доходами витрачають значну частину своїх грошей на невідкладні потреби, такі як харчування. У тих, чий доходи найнижчі, витрати на харчування мають більший вплив, водночас як у забезпечених ця частка менша.

В Україні поняття «споживчий кредит» усвідомлюється як синонім поняття «кредит на споживчі цілі», тобто виключно за своїм цільовим призначенням. Національний банк України визначає споживчий кредит, як кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) фізичним особам на придбання споживчих товарів або послуг у тимчасове користування, під процент, на умовах строковості та платності [51].

Сьогодні споживчий кредит вигідний як для банку, так і для позичальника. Це пояснюється тим, що більшість населення не може собі дозволити придбати товари тривалого користування на основі своїх поточних доходів. Аналізуючи поточний стан ринку споживчого кредитування в Україні, можна виділити кілька ключових напрямків для вирішення проблем та подальшого розвитку цієї сфери банківської діяльності:

1. Удосконалення методів оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників – фізичних осіб.

2. Розширення асортименту кредитних послуг з урахуванням сучасних потреб клієнтів.

3. Посилення конкурентоспроможності на кредитному ринку, використовуючи інноваційний досвід інших фінансових установ.

4. Ефективне впровадження сучасних технологічних підходів у формування пропозицій кредитних послуг, спрямованих на задоволення потреб населення.

Розвиток системи іпотечного кредитування є невід’ємною складовою розбудови та трансформацій економіки країни. Іпотечне кредитування сприяє приросту внутрішнього валового продукту, розвитку будівельної галузі, зростанню обсягів робочих місць, розвитку малого і середнього бізнесу. Фонд нерухомості кожного року розвивається в промисловому і житловому призначенні, оскільки операції з нерухомістю є актуальним засобом прибутковості. Проте обсяги іпотечного кредитування в Україні останніми роками є недостатніми для нарощення інвестиційного потенціалу економіки країни. На підставі проведеного аналізу літературних джерел, можемо визначити, що іпотечний кредит – це особлива форма кредиту, пов’язана з виникненням економічно-правових відносин між кредитором і позичальником з приводу руху позикових коштів, які надаються на довгостроковій основі під забезпечення нерухомим майном [51].

Сучасна модель українського ринку іпотеки характеризується такими факторами:

- переважно депозитна модель фінансування;
- домінування універсальних банків;
- відсутність спеціалізованих інститутів іпотечного ринку – гарантійних фондів іпотечного страхування ринкового фінансування, певної інфраструктури.

Актуальні проблеми розвитку іпотечного кредитування в Україні умовно можна поділити на такі складові: політико-правові, соціально-економічні, науково-технічні, економіко-географічні.

Політико-правовими проблемами можуть виступати: недосконалість законодавчої бази; відсутність єдиних систем утворюючих принципів, стандартизації та уніфікації процедур іпотечного кредитування; недостатня участь держави у стимулюванні іпотечного кредиту; недостатній захист прав кредитора; невирішені питання щодо процедури виселення мешканців із житлового приміщення, що підлягає стягненню за іпотечним договором; відсутній єдиний реєстр прав на нерухоме майно; непрозорість взаємовідносин учасників ринку; незначна роль державної іпотечної установи на ринку іпотечних кредитів.

До соціально-економічних проблем відносять: загальну нестабільність економіки; інфляційні ризики; низький рівень доходів у більшості населення порівняно з вартістю нерухомості; висока ставка за іпотечними кредитами; високий рівень валютизації іпотечного ринку.

У свою чергу до науково-технічних проблем входять: нерозвиненість механізмів залучення коштів населення; нерозвинута система рефінансування банківських іпотечних кредитів; низький відсоток іпотечних кредитів в кредитному портфелі банку. Економіко-географічною проблемою виступає недостатньо розвинена інфраструктура ринку житла і житлового будівництва [34, с. 127].

Важливими заходами вирішення вказаних проблем та забезпечення розвитку іпотечного кредитування в Україні є:

- забезпечення державної підтримки іпотечного кредитування. Державна гарантія іпотечних зобов'язань фізичних осіб Державною іпотечною установою, фінансові компенсації іпотечними банками частини плати за користування кредитом за пільговою процентною ставкою та при наданні для окремих споживачів субсидій для сплати першого внеску або частини

іпотечного кредиту для придбання житла — може стати надійним засобом залучення як заощаджень населення, так і потенційних інвесторів для кредитування житлового будівництва;

- сприяння розвитку фондового ринку, який буде, у свою чергу, акумулювати довгі гроші страхових компаній, пенсійних, інвестиційних фондів тощо, як довгострокові ресурси для банківської системи;

- розробка короткострокових програм кредитування при нижчих кредитних ставках, що дасть змогу знизити ризик неповернення грошей;

- удосконалення законодавчої бази, яка б відповідала сучасним міжнародним стандартам і враховувала позитивний досвід запровадження відповідного законодавства в інших країнах;

- створення механізмів залучення коштів пенсійних фондів до інвестиційних ресурсів будівництва,

- першочергове рефінансування банків, що надають населенню іпотечні кредити, оскільки при оптимальній організації управління їх активами є можливість диверсифікувати ризики.

Дослідження особливостей організації споживчого кредитування в АТ КБ «Приватбанк» виявило такі питання:

1. Відсутність у банку простого механізму погашення кредиту у випадку нездатності позичальника, що призводить до великих фінансових втрат, включаючи втрату суми боргу, судові витрати, адміністративні витрати, витрати часу банку та втрату потенційних позичальників.

2. Проблеми класифікації та оцінки позичальників, що потребує достовірної оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників і відсікання поганих позичальників.

3. Питання кредитної застави, зокрема неефективного механізму її реалізації, який ставить банк в незручне становище. Законодавство також допускає можливість продажу або передачі предметів застави позичальником.

4. Зниження темпів видачі споживчих кредитів в АТ КБ «Приватбанк» зумовлене зменшенням попиту на продукти і переходом клієнтів до конкурентів через високі процентні ставки. Проблема конкуренції в галузі споживчого кредитування, що вимагає від банку постійного вдосконалення кредитних продуктів та послуг для збереження та залучення нових клієнтів.

5. Необхідність удосконалення механізмів контролю та нагляду за процесами споживчого кредитування з метою запобігання шахрайству та недобросовісним практикам.

6. Важливість розробки та впровадження програм по залученню нових клієнтів та підтримці існуючих, щоб зберегти лідерство в ринку.

З усіма цими викликами банк повинен активно працювати над вдосконаленням своєї стратегії та процесів, щоб залишатися конкурентоспроможним та відповідати потребам своїх клієнтів.

Пропонуємо наступні дії :

1. Задача оптимізації внутрішніх процесів банку, зокрема, спрощення процедур кредитування і швидкого розгляду заявок, що може покращити якість обслуговування клієнтів і зробити банк більш привабливим для потенційних позичальників.

2. Підвищення якості роботи з надання кредитів та врегулювання нерегульованих питань з позичальниками, що сприятиме збереженню довіри клієнтів до банку.

3. Зростаюча роль використання сучасних технологій та аналітики для оцінки кредитоспроможності клієнтів і виявлення ризиків.

4. Заходи щодо розвитку корпоративної культури, яка підтримує відповідальне кредитування та ефективну роботу банку в умовах зростаючої конкуренції та невпевненості на фінансовому ринку.

5. Потреба в розробці та впровадженні нових продуктів і послуг, спрямованих на відповідь на змінюючіся потреби клієнтів і ринкові тенденції.

6. Важливість побудови партнерських відносин з іншими фінансовими установами та компаніями з метою розширення можливостей для надання кредитів та залучення нових клієнтів.

Фінансова стабільність, а також вірогідність кризових ситуацій в розвитку іпотечного кредитування повинна формувати в собі інфраструктуру іпотечного ринку в країні, при цьому держава має контролювати системний баланс цінних паперів сукупною ціною і закладних, які іпотечні банки надають емітентам для забезпечення їхніх емісій.

Висновки до розділу 3

Україна стикається з численними проблемами в галузі банківського кредитування, такими як високі відсоткові ставки, низька доступність кредитів для населення та бізнесу, а також недостатня розвинутість кредитних продуктів. Однак є перспективи для подолання цих проблем.

З метою уникнення ризику банкрутства, досягнення і довгострокового забезпечення стабільного конкурентного стану на ринку банківських послуг, банкам необхідно апробувати і активно впроваджувати сучасні інноваційні методи та інструменти управління найбільш критичними видами ризиків, в основі яких визначаємо кредитний ризик банку.

Запропоновано систему управління кредитним ризиком банку, яка базується на забезпеченні надійного та безперервного процесу виявлення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику як на індивідуальній, так і на портфельній основі і передбачає використання такого інструментарію: формування чітких критеріїв кредитування; встановлення нормативів та лімітів; оцінка кредитного ризику; контроль кредитного ризику; моніторинг кредитного ризику.

Проаналізувавши сучасний стан розвитку ринку споживчого та іпотечного кредитування в Україні, виділено основні шляхи вирішення проблем у напрямку до подальшої розбудови цієї сфери діяльності банків.

АТ КБ «Приватбанк» має можливість сприяти розвитку банківського кредитування шляхом впровадження нових кредитних продуктів та послуг, спрощення процедур отримання кредитів і зниження відсоткових ставок. Важливо також акцентувати увагу на підвищенні фінансової грамотності клієнтів. Запровадження інноваційних технологій та цифрових сервісів може покращити якість обслуговування клієнтів та зробити процес кредитування більш зручним. Крім того, співпраця з регуляторами та удосконалення системи ризик-менеджменту можуть зменшити ризики для банку.

ВИСНОВОКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження теоретичних та прикладних аспектів банківського кредитування в Україні дозволило сформулювати ряд ключових висновків:

1. Банківське кредитування є важливою складовою фінансової системи України та грає значущу роль у стимулюванні економічного зростання.

2. Кредитування вимагає ретельного аналізу та оцінки ризиків як для банків, так і для клієнтів, і цей аспект є критичним для ефективності кредитування.

3. Регулювання банківського сектору в Україні є важливими факторами для забезпечення стабільності та надійності фінансової системи.

4. У сучасних умовах цифрової трансформації банківського сектору важливість технологічних інновацій у процесі кредитування зростає значно. Впровадження цифрових рішень дозволяє банкам покращити якість обслуговування клієнтів та оптимізувати процеси видачі кредитів.

5. Моніторинг банківської системи доє зробити висновки, що незважаючи на пандемію коронавірусу та повномасштабне вторгнення, кредитні залишки компаній на банківських рахунках залишаються на високому рівні (800-900 мільярдів грн.).

Протягом 2019-2021 років банки активно розпочали очищення своїх кредитних портфелів шляхом списання токсичних активів (NPLs), які накопичилися у попередні роки. Це спричинило обмежене зростання нових кредитів, особливо в приватних банках, що набуло також тенденції і в період повномасштабного вторгнення.

Ринок відреагував на повномасштабне вторгнення так само, як і на пандемію коронавірусу, зниженням частки валютних кредитів. Замість цього, спостерігається зростання кредитів в гривні, що є типовою реакцією ринку на кризові ситуації.

6. Аналіз діяльності АТ КБ "Приватбанк" свідчить про такі результати кредитної діяльності банку:

1) Аналіз кредитного портфелю свідчить про його стійкий зріст. Зокрема, видані кредити юридичним особам, складають 67% у 2021 році і також 67% у 2022 році. Кредити фізичним особам становлять 25% та 22% відповідно, і в 2022 році їх питома вага зросла до 5%, порівняно із 2021 роком. Всі інші види кредитів за різними секторами економіки складають менше 2%.

2) Аналіз стану непрацюючих кредитів свідчить про тенденцію поступового зменшення в останні роки. У 2021 та 2022 роках відповідно доцільні показники складають 69,4% та 69,2%, що, незважаючи на певний зниження, все ще є критичним для фінансової стабільності як самого банку, так і банківського сектору в цілому.

3) АТ КБ "Приватбанк" дотримується всіх встановлених нормативів кредитного ризику. Висновок полягає в тому, що з моменту переходу "Приватбанк" під управління держави бізнес-модель банку частково трансформувалася, зокрема щодо реалізації кредитної політики. Як наслідок, деякі показники якості кредитного портфелю поліпшилися. Однак через невирішені проблеми, зокрема високий рівень непрацюючих кредитів, реалізація подальших реформ у банку повинна бути визнана пріоритетом номер один у стратегічному розвитку установи.

6. Запропоновано систему управління кредитним ризиком банку, яка базується на забезпеченні надійного та безперервного процесу виявлення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику як на індивідуальній, так і на портфельній основі і передбачає використання такого інструментарію: формування чітких критеріїв кредитування; встановлення нормативів та лімітів; оцінка кредитного ризику; контроль кредитного ризику; моніторинг кредитного ризику. Система управління кредитним ризиком банку повинна бути зорієнтована на вирішення наступних завдань: забезпечення оптимального співвідношення між рівнем дохідності банківських операцій та рівнем їх

ризикованості; підтримка ліквідності банківських надходжень на достатньому рівні за умови оптимізації обсягу прибутку; забезпечення встановлених норм достатності капіталу.

7. Виділено такі основні шляхи вирішення проблем у напрямку розбудови ринку споживчого кредитування в Україні:

- удосконалення методів оцінки рівня кредитоспроможності потенційного позичальника – фізичної особи;

- диверсифікація кредитних продуктів: банки повинні розвивати нові кредитні продукти, які відповідають потребам різних сегментів клієнтів, включаючи малі та середні підприємства, фізичних осіб та корпоративних клієнтів;

- посилення власної конкурентної позиції на кредитному ринку на підставі урахування інноваційного досвіду інших фінансових посередників;

- ефективне застосування сучасних технологічних підходів до формування пропозиції кредитних послуг. Розвиток цифрових технологій та фінтех-інновацій може покращити якість обслуговування клієнтів, спростити процеси кредитування та зменшити ризики;

- підвищення рівня інформованості населення щодо умов кредитування.

8. Важливими заходами забезпечення розвитку іпотечного кредитування в Україні мають стати:

- забезпечення державної підтримки іпотечного кредитування – надання державних гарантій;

- сприяння розвитку фондового ринку, який буде, у свою чергу, акумулювати довгі гроші страхових компаній, пенсійних, інвестиційних фондів тощо, як довгострокові ресурси для банківської системи;

- розробка короткострокових програм кредитування при нижчих кредитних ставках, що дасть змогу знизити ризик неповернення грошей;

– удосконалення законодавчої бази, яка б відповідала сучасним міжнародним стандартам і враховувала позитивний досвід запровадження відповідного законодавства в інших країнах;

– створення механізмів залучення коштів пенсійних фондів до інвестиційних ресурсів будівництва, – першочергове рефінансування банків, що надають населенню іпотечні кредити, оскільки при оптимальній організації управління їх активами є можливість диверсифікувати ризики.

Отже, банківське кредитування в Україні має потенціал для подальшого розвитку, але цей процес повинен бути підтриманим належними реформами, інноваціями та управлінням ризиками, щоб забезпечити стійкість та користь для всього суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14> (дата звернення: 01.11.2023).
2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999р. №679-XIV. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Про платіжні системи та переказ грошей : Закону України від 5 квітня 2001 року № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (дата звернення: 01.11.2023)
4. Про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 01.11.2023)
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 01.11.2023)
6. Про заставу : Закон України від 2 жовтня 1992 року. № 2654-XII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12> (дата звернення: 01.11.2023)
7. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2023)
8. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/246420577>
9. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова Національного банку України №64 від 11.06.2018 р.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (дата звернення: 01.11.2023)

10. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : затверджене Постановою Правління НБУ від 30.06.2016р. №351.
URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/print1479389606687835>
(дата звернення: 01.11.2023)

11. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : затверджене Постановою Правління НБУ від 17.09.2015 № 615.
URL:<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=21857413> (дата звернення: 01.11.2023)

12. Положення про основи процентної політики Національного банку України: затверджене Постановою Правління НБУ від 21.04.2016р. № 277.
URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1092-04> (дата звернення: 01.11.2023)

13. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Правління Національного банку України №242 від 07.04.2016 р.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0242500-16> (дата звернення: 01.11.2023)

14. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України №136 від 21.12.2017 р.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0136500-17> (дата звернення: 01.11.2023)

15. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : затверджена Постановою Правління НБУ 28.08.2001 р. №368.
URL:<https://ips.ligazakon.net/document/view/REG6032> (дата звернення: 01.11.2023)

16. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : затверджена постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 01.11.2023)

17. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року : Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391. URL:<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266> (дата звернення: 01.11.2023)

18. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=MetodichniRekomendatsii> (дата звернення: 01.11.2023)

19. Барановський О. Безпека банківської сфери. Вісник Національного банку України. 2014. № 6. С. 20-27.

20. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. Київ: УБС НБУ, 2014. Т. 1. 831 с.

21. Банківський нагляд: підручник. Скаско О.І., Смовженко Т.С., Могильницька М.П. та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. К., 2011. 432 с.

22. Богдан Т. Як доступ до кредитів визначає рівень економічного зростання. Економічна правда. 27.04.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/27/699542/> (дата звернення: 01.11.2023)

23. Богомолова Н.І., Гирянська А.В. Особливості формування механізму банківської безпеки в Україні. Ефективна економіка. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=7414> (дата звернення: 01.11.2023)

24. Бондаренко Л. П., Політило М. П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. Інвестиції: практика та досвід. ТОВ "ДКС Центр", 2018. № 3. С.5-8. URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/3.pdf (дата звернення: 01.11.2023)

25. Бухтіарова А.Г., Гуца А.В. Протидія кіберзлочинності у банківській сфері. Приазовський економічний вісник. 2019. № 3. С. 355—361.

26. Васильчишин О.Б. Економічна сутність фінансової безпеки банківської системи: проблема плюралізму підходів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 28. С. 159-166.

27. Васильчишин О.Б. Шляхи підвищення рівня фінансової безпеки банківської системи України в умовах політико-економічних дисбалансів. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 7. С. 221-225.

28. Вовченко Р.С. Підходи до розкриття сутності фінансової безпеки банківського сектору національної економіки. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 2. С. 51-59.

29. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – К. : Знання, 2008. – 564 с.

30. Дзюблюк О. В. Банківська система України : становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія/ за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Астон, 2012. 358 с.

31. Диба М.І., Юркевич О.М., Майорова Т.В., Власова І.В. та ін. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України : монографія. Київ: КНЕУ, 2013. 425 с.

32. Дослідження обсягів залучених кредитів та депозитів юридичними особами та ФОП. Дія Бізнес. 17.07.2023. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-obsagiv-zalucenih-kreditiv-ta-depozitiv-uridicnimi-osobami-ta-fop>

33. Єсіна О.Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1. С. 209–213.

34. Замула А.О. Економіко-математичне моделювання інноваційної діяльності комерційних банків. Вісник Запорізького національного університету. 2011. № 3. С. 82–89.

35. За п'ять років кіберзлочинність в Україні виросла вдвічі. 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/10/21/652782/> (дата звернення: 01.11.2023)

36. Звіт з оверсайта інфраструктур фінансового ринку. 2019 рік. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-oversayta-infrastruktur-finansovogo-rinku-za-2019-rik> (дата звернення: 01.11.2023)

37. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Проблеми економіки та політичної економії. 2017. № 1. С. 83-98.

38. Інновації та розбудова фінтехринку України — у фокусі уваги Національного банку. НБУ. 2019. URL: [https://bank.gov.ua/ua/news/all/innovatsiyi\\$ta\\$rozbu](https://bank.gov.ua/ua/news/all/innovatsiyitarozbu) (дата звернення: 01.11.2023)

39. Карковська В.Я., Прокопишин-Рашкевич Л.М., Якимець М.М. Фінансова безпека банківської системи: реалії та перспективи. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 25. С. 674-680. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/114.pdf (дата звернення: 01.11.2023)

40. Карчева І.Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції Банк 3.0. Фінансовий простір. 2015. № 3. С. 299–305.

41. Коваленко В.В., Болгар Т.М., Сергеева О.С. Фінансова безпека банківської системи України – проблеми виміру та забезпечення. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7735> (дата звернення: 01.11.2023)

42. Козьменко С.М., Васильєва Т.А., Леонов С.В. Маркетинг банківських інновацій. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 1. С. 13–28.

43. Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посібник / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль. – К. : УБС НБУ: Знання, 2010. – 390 с.

44. Кравчук Н.Я., Колісник О.Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Вектор, 2010. 277с.

45. Крухмаль О. В., Сухонос В. В. Розвиток банківського бізнесу в умовах цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8381> (дата звернення: 24.11.2021).

46. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динаміки стабільної діяльності банку. Актуальні проблеми економіки: Науковий економічний журнал. 2018. №9. С. 43-50.

47. Кузнецова Л. В. Проблеми активізації процесів розвитку банківських інновацій в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2019. Вип. 4. С. 9-13.

48. Кузнецова Л. В. Скорингові технології оцінювання ризиків шахрайства в банківській діяльності URL: <http://ceur-ws.org/Vol-1813/paper8.pdf>. 81

49. Кучанський О.Ю., Мазурак В.В. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Управління розвитком складних систем. 2015. № 23(1). С. 115–119.

50. Лубенець С.В., Гришунін В.В. Моделювання інтегрально-рейтингової оцінки інвестиційної привабливості банків. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Економічна. 2016. Вип. 90. С. 97–107.

51. Лункіна Т., Вельховацька К. Використання скоринг моделі при управлінні ризиками споживчого кредитування. Ефективна економіка. 2015. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3792>.

52. Мамонова К.М. Моделювання інвестиційної привабливості підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11. Київ, 2010. 21с.

53. Мороз А. М. Банківська енциклопедія. К. : Ельтон, 1993. 328с.

54. Музичка О.М., Журибіда Н.Р., Галько Є.О. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки банків. Бізнес Інформ. 2019. № 3. С. 322-327.

55. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренева. - 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Знання, 2007. – 796 с. (Вища освіта XXI століття).

56. Онищенко Ю. І. Особливості структури вітчизняної банківської системи. Науковий збірник. Полтавська державна аграрна академія. 2008. № 6. С. 78–88.

57. Основні напрями Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/files/CAchNfcexYvDTxF> (дата звернення: 01.11.2023).

58. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://www.privatbank.ua> (дата звернення: 01.11.2023).

59. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2023)

60. Поляруш І. М. Скоринг, як вдосконалений механізм оцінки потенційного позичальника банком - демонстрація процесу обробки даних. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2015/37.pdf (дата звернення: 01.11.2023).

61. Поповенко Н.С., Марченко Н.Б. Інноваційні процеси у банківській справі. Економічний простір. 2008. № 15. С. 99–104.

62. Продан М.В. Депозитні ресурси як основа успішної діяльності банків: теоретичний аспект, реалії і трансформації в Україні. № 2. 2019. URL:http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/16.pdf (дата звернення: 01.11.2023)

63. Рейтинг українських банків – 2022 URL:<https://mind.ua/publications/20194442-rejting-ukrayinskih-bankiv-2022> (дата звернення: 01.11.2023)

64. Рисін В. В., Степанова А. В. Інструменти протидії фінансуванню тероризму з використанням фінансових установ. Економіка та держава. 2020. № 6. С. 80–86. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.6.80

65. Рисін В.В., Борик І.Р. Переваги та ризики розвитку новітніх технологій у банківській діяльності. Науковий Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки». 2020. №38. С. 69-73. URL:<https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-38-12> (дата звернення: 01.11.2023)

66. Рисін В. В., Корначук О. Ю. Ризики залучення банків до схем відмивання грошей. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7853> (дата звернення: 01.11.2023)

67. Рисін В.В. Напрями підвищення безпеки фінансового сектору в період кризи. Фінанси України. 2016. №6. С. 82-95.

68. Рисін В.В., Рисін М.В. Напрями протидії поширенню морального ризику в банківському секторі в умовах кризи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Випуск 2(118). С. 94-98.

69. Ситник Н.С., Васьків І.М. Фінансова безпека банків як один із складників фінансової безпеки держави. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. № 6. С. 129-132.

70. Славкіна М.А. Систематизація показників та методів оцінювання економічної безпеки банківського сектору національної економіки України. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 18. С. 270-278.

71. Сова О.Ю. Специфіка депозитних послуг у сучасних умовах банківського ринку України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. Том 3, № 26. С. 72-80. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/sova_0018.pdf

72. Ткаченко Ю. В. Сучасні технології як основа інноваційної моделі розвитку банківського бізнесу. Економічна теорія та право. Харків: Право, 2018. № 2 (33). С. 26-41. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/2-26-41.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)

73. ТОП найінноваційніших банків України. URL: <https://marketer.ua/ua/the-best-innovative-banks-of-ukraine> (дата звернення: 01.11.2023)

74. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія. А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

75. Циганов О. Р. Основи банківської справи : Навч. посіб. / О.Р. Циганов, Л. С. Краснолобова. – Львів: «Магнолія 2006», 2012. – 403 с.

76. Шелудько С. А. Облікова ставка центрального банку як інструмент валютного регулювання. Регіональна економіка та управління. 2015. № 4 (07). Ч. 2. С. 118-122. Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4236> (дата звернення: 01.11.2023)

77. Шелудько С.А., Браткевич П.П. Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні. Приазовський економічний вісник. 2019. № 5. С. 334—339.

78. Штефан Л.Б. Аналіз деяких індикаторів фінансової безпеки банківської системи України. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 16. С. 862-870.

79. Retail Banking 2020 Evolution or Revolution? PWC. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/banking-capital-markets/banking-2020/assets/pwc-retailbanking-2020-evolution-or-revolution.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьох
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г.Бош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

